

Rupel.blad

oktober 2008

natuurpunt regionaal tijdschrift
Rupelstreek & Aartselaar

CONTACT

Rupelstreek

Aartselaar

Contactpersonen

Erik De Keersmaecker (voorzitter): 03/887.13.72
Carine Wils (secretaris): 03/888.30.74
Guy Buyst (penningmeester): 03/888.62.62
Vera Grieten: 03/888.12.47
Ludwig Laureyssens: 015/31.99.07
Francis Mertens: 03/887.15.24
Mil Spruyt: 03/844.47.61
Dirk Vercauteren: 03/887.31.28
Ilse Wachters: 03/887.51.69
Fried Happaerts: 03/888.81.15

Milieuraden

Boom: Nico Wysmantel, Dirk Struyf
Hemiksem: Peter Hofman
Niel: Carine Wils
Rumst: Christel Sweeck, Diane Masson, Ludwig Laureyssens, Winfried Vangramberen, Louis Bertels
Schelle: Peter Bruyndonckx, Stefan Van Roeyen

Kern Boom-Rumst

Wim Van Nunen, Vera Grieten, Ludwig Laureyssens, Marc Zegels, Guy Verschaeren, Fried Happaerts

Website Rupelstreek

www.natuurpunt.be/rupelstreek

email : erik.dk@skynet.be

Bezoekerscentrum 'De Paardestal'

Boomsestraat 221 - 2845 Niel

Open tijdens de wintermaanden (oktober/maart)

Iedere eerste zondag van de maand van 13u tot 17u

Info: Frank Van de Velde: 03/888.39.44

Contactpersonen

Johan Herreman (voorzitter en geleide wandelingen):
03/887 27 98 – herreman.johan@skynet.be
Hilde Janssens (secretaris):
03/887 36 45 - hiljans@hotmail.com
Luk Smets (penningmeester, ledenadministratie en communicatie): 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be
Ivan Bogaerts: 03/88716 46 (beheer)
Johan Peymen: 03/877 61 50 (beleid)
Ria Thys: 03/289 73 66 (educatie: cursussen en uitstappen)
Ronny Verelst: 0475/58 55 70 (studie)
Gert Verschueren: 03/88710 28
(educatie: geleide wandelingen)

Milieuraad

Johan Peymen
Luk Smets
Ronny Verelst
Gert Verschueren

Gecoro

Afvaardiging sector Natuur: Johan Peymen
Plaatsvervanger: Luk Smets

Website Aartselaar

www.natuuraartselaar.be

Lay-out Rupel.blad: Fried Happaerts

Rupel.flits (Natuurpunt Rupelstreek) en Natuurflits (Natuurpunt Aartselaar)

Via onze elektronische Nieuwsbrief brengen we berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden. Wil je deze elektronische nieuwsbrief ook ontvangen? Stuur dan een mail naar Luk Smets (luk.smets@telenet.be), met vermelding van naam en "ja, Rupel.flits" of "ja, Natuurflits Aartselaar"

Opvang gekwetste wilde vogels

Vogels vallen gemakkelijk als verkeersslachtoffers of ze vliegen tegen ramen aan. Wanneer u een gekwetste of zieke vogel wilt oppakken, gooit u er best vooraf een doek of jas over. Het donker kalmeert de vogel. Kleine vogels neemt u voorzichtig vast. Grotere vogels en vooral roofvogels steeds met handschoenen oppakken. Blijf steeds buiten het bereik van de snavel en pas ook op voor de klauwen van roofvogels. Licht gewonde of gekwetste vogels laat u het best tot rust komen op een donkere plaats (vb. In een kartonnen doos). Bij ernstige kwetsuren of ziekte neemt u contact met het vogelasiel in Malderen.

Vogelopvangcentrum Malderen, Boeckheide 51 - 1840 Malderen.
Tel: 052/33.64.10

Voorwoord

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Rugstreepvossen op pad	4
Een zeehond aan het Zennegat	6
Thomas aan de slag bij Natuurpunt	6
Aalscholver broedt in Rupelstreek	7
Kornoelje Confituur ...	8
15 jaar Natuurlijk behagen...	10
Agroforestry	11
Vogels in de regio	13
Een uitzonderlijke trekteldag	15
Te koop: Natuur.kalender 2009	16
Cursus: meeuwen, sternen en steltlopers...	17
Meer natuur voor meer veiligheid...	18
Natuurpunt in de bres voor de knotwilg	19
Sfeerverslag Pyreneeënreis	20
Activiteiten Rupelstreek	21
Activiteiten Aartselaar	25

Voorpagina :Haas

(foto: Raymond De Smet)

Zeg nooit konijn tegen een haas! Beide dieren lijken wel op elkaar, ze hebben dingen gemeen, maar ook veel verschillen. Konijnen zijn sociale dieren en leven in soms grote groepen. Hazen zijn niet enkel een flink stuk groter, ze hebben langere oren, graven geen holen en vooral het zijn echte solodieren. Behalve tijdens de paarperiode: urenlang kan een hazenman dan een hazenvrouw achterna zitten. Soms zijn ze met meerdere hazenmannen en dan komt er geheid ruzie van, met heuse boksmatches inbegrepen. Prachtige dieren zijn het...

Als de maïs van het land verdwenen is en je opnieuw over akkers en weilanden kan kijken, let dan goed op, met een beetje geluk kan je over enkele maanden genieten van dit merkwaardig schouwspel.

Ledenaantal van Natuurpunt stoomt omhoog

De voorbije dagen kon je het nog lezen in de pers. Op nauwelijks 5 jaar steeg het ledenaantal van Natuurpunt van 49.000 leden naar 75.000 leden. Reden voor deze opmerkelijke stijging is volgens Jan Loos van Natuurpunt het "dicht bij de mensen werken gevoel". Eén zin die samenvat hoe honderden, misschien wel duizenden vrijwilligers van Natuurpunt bijna dagdagelijks bezig zijn met vele dingen voor de natuur in hun regio. Deze vrijwilligers worden daarbij uitstekend gesteund door een team van mensen die professioneel bij Natuurpunt werkzaam zijn.

Anderzijds is ook goede communicatie erg belangrijk. Mensen moeten weten waarmee de vrijwilligers bezig zijn. Dan kan er waardering ontstaan en is de stap naar een lidmaatschap veel korter. Dankzij de correspondenten van de regionale pers: de GVA, het Nieuwsblad en de Rupelkoerier, krijgen we onze boodschap ook gemakkelijker bij een groot publiek. Dank daarvoor.

In onze Rupelstreek draaide de communicatiemachine van Natuurpunt de voorbije maanden op volle toeren. Ter gelegenheid van de Fiets Happening langs de Schelde op zondag 29 juni kregen alle bewoners uit de Rupelstreek een Kom uit je schelpfolder in hun brievenbus, met niet enkel een uitnodiging om deel te nemen aan dit fietsevenement, maar tevens om lid te worden van Natuurpunt. Hetzelfde verhaal midden augustus met de uitnodiging voor de Nacht van de Vleermuis in Niel: heel Niel en een deel van Schelle werden daarbij befolderd. Ruim 50 mensen maakten die avond kennis met de laatvliegers van de Nielse kerk en velen zeiden dat het goed was.

Tussendoor waren er onze infostands tijdens Mano Mundo, de Planten- en Ambachtendag, de ontbijtwandeling in het Bos N en Schorre Morrie, allen in Boom. In Schelle waren we present tijdens de Biomarkt en de Aardgashappening. Onze infostands waren samen goed voor ruim 80 nieuwe Natuurpuntleden.

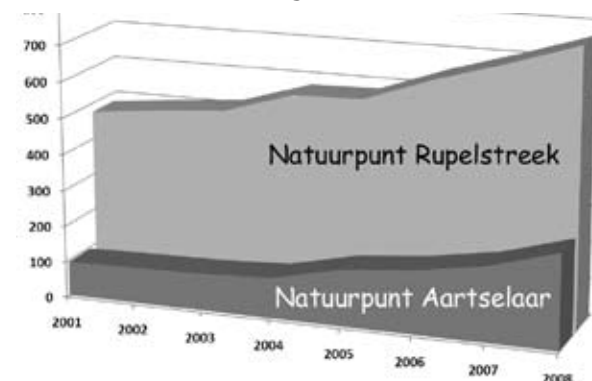
Aartselaar kende een speciale situatie. In 2005 ontstond een meer plaatselijke werking en dat zien we dadelijk in de ledengroei. Eind 2007 werd de zelfstandige Natuurpuntafdeling opgericht. Ter gelegenheid van de Lentehappening in april 2008 werd heel Aartselaar befolderd. In 2008 steeg het ledenaantal al met 27%. Nieuwe leden werven is belangrijk, even belangrijk is dat bestaande leden hun lidgeld hernieuwen. Ben je nog niet gedomicilieerd, maak het jezelf gemakkelijk en vul een domiciliëringstrookje in, ga daarvoor even surfen naar de website: www.natuurpunt.be.

Dan ontvang je je lidkaart van 2009 met het Natuurblad van november, anders is het wachten tot februari 2009.

Erik

Leden werven tijdens de biomarkt te Schelle

Rugstreepadden op pad

Erik De Keersmaecker

Rugstreepadden komen in alle Vlaamse provincies voor, maar vaak is hun verspreiding beperkt tot slechts enkele plaatsen. De grootste concentraties rugstreepadden situeren zich dan ook op de zandbodems van de Kempen en langs de kust. Toch treft men de dieren ook aan op kleigronden langs grote rivieren en in meer geïsoleerde locaties, vooral zandgroeven en met zand opgespoten terreinen. In de provincie Antwerpen komt de rugstreepad voornamelijk voor in de kleiafgravingen in de Rupelstreek en de opgespoten terreinen in het Antwerpse havengebied.

Rugstreepadden planten zich vaak voort in ondiepe wateren die vrij snel opwarmen. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes. Zoals de meeste amfibieën is ook de rugstreepad 's nachts actief. Pas tijdens het invallen van de schemering komt hij te voorschijn om op open plekken te gaan jagen. De rugstreepad is een slechte zwemmer en zoekt altijd een plek waar hij kan zitten. Het voortplantingseizoen van de rugstreepad duurt lang en is afhankelijk van de weersomstandigheden.

Zelfs in juli en augustus kunnen nog oplevingen van de voortplantingsactiviteiten plaatsvinden. Veelal na een periode van overvloedige regen en warm weer. De ontwikkeling van ei tot juveniel voltrekt zich bij de rugstreepad zeer snel. Hoewel het voortplantingseizoen ongeveer een maand later begint dan bij de gewone pad, vind de metamorfose vaak tegelijkertijd plaats.

De rugstreepad is gespecialiseerd in poelen die gedurende de zomer opdrogen, het is daarom pure noodzaak voor de juvenielen om het water snel te verlaten. Het gebruik van ondiepe poelen die snel opdrogen kent zowel voordelen als nadelen. Een nadeel kan zijn dat de poel of plas te vroeg opdroogt, waardoor alle larven verloren gaan. Het voordeel

Rugstreepad: foto Erik De Keersmaecker

is dat in dergelijke wateren zeer weinig predatoren zitten en ze snel opwarmen in de zon waardoor de ontwikkeling van het ei en de larve zeer snel kan gaan.

Opportunisten

Het voorkomen van rugstreepadden in de Rupelstreek is wellicht een historisch gegeven. Voor de eerste indijkingen van de Rupel kon de rivier ongestoord het land instromen. Hierdoor ontstonden telkens weer nieuwe gunstige biotopen voor rugstreepadden. Omstreeks 1300 werd de Rupel voor het eerst ingedijkt, in die periode werden in de Rupelstreek eveneens de eerste kleinschalige kleiafgravingen opgestart van de dagzomende kleilaag, wellicht werden hierdoor telkens weer nieuwe biotopen voor rugstreepadden gecreëerd.

In het midden van de vorige eeuw, met een gigantisch lint van steenbakkerijen van Hemiksem tot Rumst, met talloze kleiafgravingen moeten wel-

licht de grootste concentraties rugstreepadden aanwezig geweest zijn. Nieuwe biotopen voor rugstreepadden werden dan weer geschapen bij de opvulling van de verlaten kleiputten. Zandige terreinen met vele kleine ondiepe poeltjes, die snel opwarmden in de lente en die nog niet gekoloniseerd werden door groene kikkers. Groene kikkers zijn immers geduchte predatoren van de larven van de rugstreepad.

Werd een terrein na enkele jaren ongeschikt door verbossing en verruiging van de poelen door riet en lisdoddes, of kolonisatie van de poelen door groene kikkers, dan verhuisden de rugstreepadden gewoon naar een ander geschikt terrein. Een afstand overbruggen van enkele kilometers om een nieuw terrein te vinden is voor rugstreepadden geen probleem, tenzij ze daarbij bij het kruisen van wegen of straten als verkeersslachtoffers vallen.

Opvullen Put N Boom: foto Fons Van den Heuvel

Onze eerste waarnemingen van rugstreppadden in de Rupelstreek dateren uit de periode 1997-1998. In die periode werd door de toenmalige Wielewaalvereniging een grootschalige inventarisatiecampagne van het steenuiltje in Vlaanderen georganiseerd. Net zoals honderden andere Vlaamse natuurliefhebbers speurden we toen gewapend met een pillamp en cassette recorder velden en akkers af op zoek naar roepende steenuilmannetjes. Tijdens warme lenteavonden viel ons eveneens het geluid van roepende mannetjes rugstreepad op in de omgeving van de kleiputten aan de Speltenvelden in Schelle. Mannetjes rugstreepadden zijn behoorlijk luidruchtig. Het merkwaardig geluid - het lijkt meer op een gebrom - is op een afstand van meer dan 2 km hoorbaar. Merkwaardig is ook dat rugstreepadden, in tegenstelling tot gewone padden niet kruipen of springen, maar zich met korte sprintjes voortbewegen.

Europese bescherming

Rugstreepadden genieten een Europese bescherming door middel van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de conventie van Bern (bijlage II). De rugstreepad staat op de Vlaamse Rode Lijst als zeldzaam. Op die plaatsen waar rugstreepadden voorkomen, moeten dus maatregelen genomen worden voor de instandhouding van de soort. Indien dit om allerlei redenen niet haalbaar is, kan een verplaatsing naar een ander geschikt terrein overwogen worden. In maart 2006 werd het PRUP (provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan) voor het bedrijventerrein Krekelenberg 2 in Boom goedgekeurd, een gebied dat zich situeert tussen Potaardestraat, de 's Herenbaan, de Kruiskenslei en de spoorweg Antwerpen-Puurs. Tijdens het voorjaar van 2007 werden op dat terrein werken uitgevoerd in het kader van een archeologisch onderzoek. Deze werken hebben er voor gezorgd dat er "ongewild" een ideaal biotoop, inclusief voortplantingspoel, voor rugstreepadden gecreëerd werd.

Tijdens een terreinonderzoek in het kader van de inrichting van bufferstroken naar de woongebieden toe, ontdekten medewerkers van de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) Antwerpen en Natuurpunt een aantal rugstreepadden op Krekelenberg 2. Deze rugstreepadden waren meer dan waarschijnlijk gemigreerd vanaf het bedrijventerrein Krekelen-

berg 1 aan de overzijde van de spoorlijn. Tijdens het voorjaar van 2005 werden hier immers nog rugstreepadden waargenomen.

Bij het overleg tussen afgevaardigden van de POM Antwerpen, de dienst Milieu- en Natuurbehoud provincie Antwerpen, het ANB en Hyla, de amfibieën- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt bleek dat een permanent onderkomen op het toekomstige bedrijventerrein van Krekelenberg 2 niet opportuun was.

Een tweede plaatsbezoek had plaats op 25 juli. Doelstelling was een zoektocht naar andere geschikte biotopen voor rugstreepadden in de omgeving van Krekelenberg 2. Verschillende plaatsen werden hiervoor gescreend, er werden echter geen geschikte terreinen gevonden, die voldoende groot waren. Uiteindelijk werd ervoor geopteerd om de rugstreepadden te verhuizen naar het Noordelijk eiland in Wintam. Het Noordelijk eiland is niet enkel één van de beste vogelkijkgebieden in onze regio, maar herbergt sinds enkele jaren een populatie rugstreepadden.

Deze populatie is afkomstig van het Antwerpse havengebied op de linker-oever. Grootschalige infrastructuur-

werken voor het bouwrijp maken van haventerreinen noodzaakte toen de verhuis van een populatie rugstreepadden. In het kader van dit project werd op het Noordelijk eiland een kleine poel gegraven. Tijdens de lente van 2008 werden roepende mannetjes rugstreepadden gehoord, een bewijs dat de padden het naar hun zin hebben op het Noordelijk eiland.

De verhuis

Begin september plaatsen medewerkers van Hyla een aantal platen op het bedrijventerrein Krekelenberg 2. Die platen doen dienst als potentiële schuilplaatsen voor de padden. De amfibieën kruipen eronder en kunnen zo gemakkelijk worden gevangen. De eerste padden werden op 10 september gevangen en overgebracht naar het Noordelijk eiland. Eind oktober wordt een nieuwe vangst gepland. De POM Antwerpen neemt ook tijdelijke maatregelen in de bufferstrook op Krekelenberg 2 zodat de dieren die nu nog niet werden gevangen, toch nog een tijdelijk onderkomen hebben. Natuurpunt plaatst deze padden dan in de loop van 2009, na hun winterslaap, over naar het Noordelijk eiland.

Een zeehond aan het Zennegat

Chantal De Schepper

Zondagmorgen 3 augustus rond 10 uur stond ik aan 't Zennegat de vissende meeuwen te volgen tot ik plots een beest zag duiken. Leuk dacht ik, een vissende aalscholver. Dan de verwondering, een zeehond voor mijn camera! Het beestje keek even mijn richting uit en dook terug onder.

In het midden van het Zennegat kwam hij terug boven...in zijn muil een serieuze karper met gele vinnen. Wat volgde was een gevecht dat zich grotendeels onder water afspeelde. Af en toe zag je de zwiepende staart van de vis boven water. Dan liet de zeehond de vis voor wat het was aan de meeuwen en verdween. Dacht ik, want even later had hij weer iets in z'n muil.

Later op de foto zag ik dat het een vogel was, een meeuw of waterhoen misschien. Je kon enkel een pootje zien boven water en hij was al een heel stukje afgedreven naar de Rupel op. Aangezien het afgaand tij was, vermoedde ik dat hij verdwenen was. Plots kwam hij midden in het Zennegat boven water met een langwerpige karper. Weer eentje met gele vinnen waarmee hij hele tijd aan 't stoeien was, een heerlijke zondagse brunch voor de zeehond!

Toen zwom hij vrij snel richting Dijle.

Toen heb ik de mensen van Natuurpunt Mechels Rivierengebied verwittigd dat een zeehond de Dijle opzwoom en ben dan terug buiten gaan "watchen". Enkel vrienden waren ondertussen in 't Zennegat aangekomen toen de zeehond zich vanuit de Dijle terug liet bewonderen. Hij of zij was in goede conditie. Ondanks regen en wind heb ik toch wat foto's kunnen maken. Dan verdween de zeehond opnieuw richting Rupel.

Om zeven uur 's avonds is hij weer opgedoken in het Zennegat. Maar vrij ver en tegenlicht zorgden ervoor dat we niet veel zagen. Zeehonden in het binnenland zijn niet altijd ziek, ze vinden er dikwijls ook voedsel en het beste is ze met rust te laten. Volgens Jan Haelters van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen is de zeehond vermoedelijk afkomstig van de Westerschelde, waar een honderdtal dieren leven.

Een stevige tip ook voor vogelkijkers en wandelaars langs onze grote rivieren; als je plots een groep vogels ziet opvliegen van op het water heeft dat meestal een reden, misschien is er een wel zeehond in de buurt.

Gewone zeehond (Phoca vitulina); foto's Chantal De Schepper

Thomas aan de slag bij Natuurpunt

Deeltijds op de schoolbanken zitten en deeltijds technieken aanleren op het terrein bij de terreinploegen van Natuurpunt. Dat is het opzet van een Brugproject dat begin september van start ging bij Natuurpunt, in samenwerking met CDO Mechelen, Spoor 2 en Rojm.

Heel wat jongeren kiezen ervoor om tijdens hun middelbare schoolcarrière boekenwijsheid te combineren met het aanleren van een job op de werkvloer in een leerbedrijf.

Deeltijds leren/deeltijds werken heet deze formule. Het is voor de sommige jongeren echter niet evident om een bedrijf te vinden waar ze terecht kunnen voor een stage.

Natuurpunt werkte met de verantwoordelijken van het deeltijds onderwijs in Mechelen een formule uit waar-

bij jaarlijks een groepje van een 5-tal jongeren de kans krijgen om een praktijkopleiding Natuur- en bosbeheer bij een terreinploeg van Natuurpunt te doorlopen. Vlaams minister Frank Van den Broecke zorgde ervoor dat Natuurpunt voldoende financiële steun kreeg om in een halftijdse begeleider van deze jongeren te kunnen voorzien. Sinds begin september is Thomas Mertens, zoon van Francis de vaste begeleider van deze groep jongeren.

Thomas als lesgever tijdens de cursus veilig werken met een kettingzaag voor NP Rupelstreek; foto Erik De Keersmaecker

Aalscholver broedt voor het eerst in de Rupelstreek

Sinds een tiental jaar zijn aalscholvers een gewone verschijning in onze regio. In Vlaanderen stegen de aantallen van enkele tientallen broedparen in 1992 tot 1175 broedparen in 2006, verspreid over 16 broedkolonies. Deze opmerkelijke stijging is een gevolg van een betere bescherming, een verbeterende waterkwaliteit en de aanleg van nieuwe waterrijke natuurgebieden. De aantallen aalscholvers in de broedkolonies en de winterslaapplaatsen wordt door medewerkers van Natuurpunt en het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) op de voet gevolgd.

De grootste Vlaamse broedkolonies bevinden zich momenteel in de Maasvallei in Limburg (301 broedparen) en het Blankaartgebied bij Wouwen in West-Vlaanderen (256 broedparen). In onze regio telt het Broek de Naeyer in Klein-Willebroek ongeveer 120 broedparen. De kolonie in het Graafschap in Weert-Bornem wordt op een 20 broedparen geschat. Dit jaar kan er dus een nieuwe broedlocatie aan het lijstje toegevoegd worden. Op de verboste terreinen tussen het Callebeekveer en de Bekaertfabriek in Hemiksem broedde er voor het eerst een paar aalscholvers.

Wintertellingen op slaapplaatsen

Aalscholvers worden elke winter eveneens op de slaapplaatsen geteld. In januari 2007 werden in Vlaanderen 42 slaapplaatsen bezocht, dit leverde een totaal van ruim 5200 vogels op. De grootste slaapplaats in Vlaanderen werd vastgesteld bij de Blankaart in West-Vlaanderen met 450 vogels.

In onze regio bevinden de grootste slaapplaatsen zich in het Broek de Naeyer, het Blaasveld Broek en het Graafschap. Kleinere slaapplaatsen bevinden zich op het Noordelijk eiland in Wintam, Walenhoek in Niel en de Bekaertterreinen in Hemiksem. De voorbije winter werden op deze laatste locatie ongeveer 45 vogels geteld.

Nederlandse cijfers

De Vlaamse cijfers verbleken echter als je ze even naast de Nederlandse plaatst. De grootste kolonie aalscholvers bevindt zich in de Oostvaardersplassen met maximaal 8400 paren. Daarna volgen de Lepelaarsplassen (5500), Naardermeer (2200), Oostvoorne (1400) en Wanneperveen (1100). Samengeteld herbergen deze kolonies ongeveer 66 % van de West-Europese populatie.

Op sommige plaatsen zorgen deze grote aantallen aalscholvers wel voor een sanitair probleem. Aalscholvers eten uitsluitend vis en schijten heel wat af. De uitwerpselen bevatten zoveel ammoniak dat niet alleen de bomen op de broedplaatsen afsterven, maar dat tevens het water van de vijvers en poelen onderaan dreigt te vervuilen. Aan het Naardermeer bij Amsterdam heeft men dit probleem aangepakt door het water van de zone onder de broedplaatsen af te scheiden van de rest van het natuurgebied. Daar moet het immers van topkwaliteit blijven voor de zeldzame waterplanten en dieren.

Lange afstandvliegers

Aalscholvers vliegen dagelijks voor hun maaltijden behoorlijke afstanden heen en weer, vooral als er in de omgeving van de broedplaatsen niet voldoende vis zwemt. Een retourtje van 40 km per dag is geen enkel probleem. Terwijl de jongen op de nesten wachten, komen de ouders aangevlogen, maag en krop vol vis. Een volwassen aalscholver deinst niet terug voor een kilo vis per dag. Niet moeilijk om uit te rekenen hoeveel vis er voor een kolonie van pakweg 100 broedparen met elk twee of drie jongen nodig is.

Aalscholver foto: Ward Van Hoyweghen

Broedplaats Hemiksem foto: Erik De Keetsma

Kornoelje Confituur & Sleedoorn Jenever dankzij Behaag Natuurlijk!!

Gert Verschueren

Eten is altijd al één van mijn uitverko-
ren activiteiten geweest. In mijn vrije
tijd, niets speciaal te doen, een beetje
mijmeren over het leven, dwalen mijn
gedachten al te gemakkelijk af naar
wat de pot vanavond schaft. Tot grote
ergernis van mijn vrouw is dat ook een
van de eerste dingen die ik vraag als
we mekaar na onze dagtaak weerzien.
Ik betrap me er soms zelfs op dat ik
bij het ontbijt reeds aan het avond-
eten zit te denken. Spreekwoorden
als de liefde van de man gaat door de
maag zijn geen vergezocht verzinsel.
Allicht zal ik niet de enige zijn die in
zijn internet favorieten een map 'res-
taurants' heeft aangemaakt of voor
de doe-het-zelvers een map met niet
te versmaden gerechten.

Mijn peter was groothandelaar in
snoepgoed. Als mijn schoolkameraden
na de eindejaarsdagen over de afgelo-
pen festiviteiten en de resultaten van
hun nieuwjaarsdeclamaties uitpakten,
hoefde ik maar te refereren naar het
beroep van mijn peter. Wat kan je als
kind nog meer verlangen van iemand
die beloofd heeft om verder over je te
waken en je bij te staan in de moeilij-
ke momenten van het leven? Het mag
dan ook geen verrassing zijn dat cho-
colade altijd al een van mijn absolute
toppers was. Met veel plezier fietste
ik tot in Wilrijk om mijn nonkel alweer
met een bezoek te vereren.

Toch heb ik het altijd wat betreurd dat
de chocolade bij ons niet aan de bo-
men groeide. Bij de aanleg van onze
tuin hebben we nog overwogen om
een cacaoboom tussen de andere
berken en zwarte els te verstoppen.
Maar toen bleek dat ook aan de ca-
caboorn de chocolade niet zomaar te
plukken viel, hebben we dat plan maar
laten varen. Een tuin aanleggen bleek
trouwens niet zo'n goedkope aangele-
genheid te zijn. Nadat de helft van de
tuin was afgewerkt, was er al een flink
stuk uit ons budget verdwenen.

Eerder toevallig hoorden we dat er iets
bestond als 'Behaag Natuurlijk', de ac-
tie van Natuurpunt om het aanplanten
van streekeigen hagen en planten aan
te moedigen. En de prijzen voor de
aangeboden planten zijn inderdaad
heel bevorderlijk. Onmiddellijk beslo-

Bessen Gelderse roos foto: Erik De Keersmaecker

ten we dat dit de oplossing was voor
het achterste deel van de tuin.

In ons enthousiasme en ook omdat de
plantjes nog klein waren en niet teveel
kosten, hadden we genoeg plantjes
gekocht om heel de tuin in een bos
om te toveren. Bij het plaatsen van
de kleine plantjes viel dit niet echt op
maar al na enkele jaren heeft de 'Be-
haag Natuurlijk' actie onze tuin stevig,
te stevig omhaagd. Soms leek het er
op dat we de burcht van Doornroosje
moesten afdekken. Al enkele keren
hebben we de Gelderse roos, sporke-
hout, meidoorn en sleedoorn tot 20
cm boven de grond volledig gesnoeid
maar de volgende herfst stonden zij
terug drie meter hoog rond de tuin.
Voorwaar geen eenvoudige taak voor
een boekhouder. Het is dan ook aan
te raden om ietwat beheerst te werk
te gaan bij de aanplant.

Tevens wil ik hierbij verwijzen naar de
cursus Beheer van houtkanten & heg-
gen op 16/10 (theorie) & 25/10 (prak-
tijk).

Het snoeiwerk (zeker als je wat over-
dreven hebt bij de originele aanplant)
kan misschien wat tegenvallen, maar
aan verschillende van deze struiken
komen ook vruchten. Weliswaar geen
repen chocolade, maar sommige van
hen zijn best bruikbaar. Enig onder-
zoek is echter wel gepast. Het is niet
voor niets dat de trosjes rode bes-

sen van de Gelderse roos tot laat in
de winter aan de kale takken van de
struiken blijven hangen. Als zelfs de
uitgehongerde vogels enkel in geval
van uiterste nood overgaan tot het
verorberen van de half verrotte bes-
sen, kan je er gerust van zijn dat ze
niet echt smakelijk zijn. Pluk maar
eens een besje en plet het even in je
hand. Je kan dan wel ruiken waarom
ze blijven hangen.

Een plant kan natuurlijk ook deco-
ratief zijn. De kardinaalsmuts heeft
eveneens kleurrijke vruchten maar
ook deze zijn niet dadelijk geschikt
om jam van te maken. In ieder geval
heb ik nog nooit van 'kardinaalsmuts-
kesconfituur' gehoord. In mijn drang
om met de vruchten aan de struiken
iets nuttig te doen, ben ik wel even
gaan rondneuzen en voor de kardi-
naalsmuts staat aangegeven dat de
bessen giftig zijn voor de mens. Dus
opgelet!

In mijn zoektocht op het internet vond
ik echter al vlug recepten om iets zin-
nigs te doen met de meidoorn, de
braambes, de vlierbes, de sleedoorn
en de gele kornoelje...

Bij een eerste test met de zelfgemaak-
te vlierbessenconfituur bleek deze bij
de rest van de familie al te veel op
hoestsiroop te trekken. De smaak liet
te nadrukkelijk het medicinale gebruik
van de vlierbes tot uiting komen en

werd daarom door mijn proefkonijnen niet op algemeen gejuich onthaald. Toch zeker niet als nieuwe uitvinding om onze ontbijt te verrijken met een nieuwe opportuniteit. Maar allicht is dit euvel met een beetje zoetstof te verhelpen.

In een volgende opgave met de gele kornoelje liet ik me hierdoor niet meer van de wijs brengen. Verwar de gele kornoelje niet met de rode kornoelje. De rode kornoelje heeft kleinere bijna zwarte bessen maar de knalrode vruchten van de gele kornoelje zien er echt verleidelijk uit. Ze hebben een vrije grote ovale pit maar toch genoeg sappig vruchtvlees om er iets mee te doen. In mijn eigen tuin had ik deze vruchten niet teruggevonden maar tijdens de onderhoudswerken in het Oeyvaersbosch had ik enkele met vruchten overladen gele kornoelje struiken zien staan.

Het was een hele klus om de malse rijpe vruchten te ontpitten en mijn handen kleurden daarbij bloedrood maar de kwaliteit van het voortgebrachte product was ditmaal wel uitstekend. Als confituur misschien niet ideaal maar het was een meer dan uitstekende vervanger voor de veenbessen die bij een wildmenu al eens worden gepresenteerd.

De structuur van het vruchtvlees van de gele kornoelje is een beetje apart maar de smaak is zuur-zoet en zeker niet slecht.

Een echte topper om een eigen product te creëren is echter de sleedoorn. Niet bij onze kinderen maar bij de vrienden oogstte ik hiermee wel wat succes. De sleedoornbes is vers geplukt veel te wrang om gegeten te worden. Maar laat ze echter invriezen en de wrange smaak wordt al een heel stuk milder. Nog beter wordt de sleedoornbes als je ze - overgoten met jenever en suikerwater - een paar maanden laat trekken. U begrijpt waarom dit een absolute topper is. De vruchtsmaak en de suiker zorgen er voor dat zelfs de dames na een koude winterwandeling verlekkerd zijn op een glaasje sleedoornjenever.

Allicht zijn dit niet de enige producten die je kan bereiden van de vruchten (ook bloesems kunnen in sommige gevallen gebruikt worden) die aan de planten van de Behaag Natuurlijk actie voorkomen. Laat het in ieder geval een stimulans zijn om bij de aanplant van nieuw groen of het omhagen van percelen de lokale natuurlijke planten niet over het hoofd te zien.

Bessen Meidoorn

Recepten :

Kornoeljejam

(http://members.lycos.nl/DKG/vakartikels/2000/cornus_masgelei.htm)

Kornoeljebessen wassen en in een kookpot doen. Voldoende water op de bessen doen en ze zacht laten worden op een kookvuur. Na ongeveer 30 minuten zijn de vruchten voldoende zacht en kan je de pitten scheiden zijn van het vruchtvlees/vruchtensap. Dit vraagt wel wat handenarbeid. Tenzij je natuurlijk uitgerust bent met de nodige apparatuur om de pitten en het vruchtvlees op een meer mechanische wijze van elkaar te scheiden. Het bekomen vruchtenmoes kan je opnieuw koken. Per liter sap/moes kan je 1 pakje PECPLUS toevoegen. Goed in roeren met een houten lepel. Dit product bevat o.a. extra pectine, zodat de bereidingstijd sterk beperkt wordt. De benodigde hoeveelheid suiker kan d.m.v. deze PECPLUS ook sterk verminderd worden. Zodra alles kookt kan je per liter sap/vruchtenmoes 500 gram suiker (of minder) toevoegen. Het kookvuur zo hoog mogelijk zetten en goed roeren met houten lepel! Zodra de brij 1 minuut gekookt heeft, de kom op tafel zetten en zo vlug mogelijk in propere bokalen met een schroefdeksel scheppen. Bokalen moeten zo vol mogelijk gevuld worden. Zodra helemaal gevuld, schroefdeksel erop plaatsen en bokaal om-

gekeerd zetten. Bokalen met een schroefdeksel zijn noodzakelijk, omdat anders de gelei/confituur snel slecht zal worden, doordat er niet voldoende suiker toegevoegd is voor de conserverende werking. (Wil je toch gewone bokalen gebruiken, dan moet je per liter sap 1 kg suiker toevoegen.)

Sleedoornstrupje

(<http://www.kruidjes.be/kruiden>)

Een heerlijk recept voor een schitterend drankje:

Ingrediënten:

1/2 kg sleedoornbessen (die even kennis maakten met de vriezer, buiten of in de diepvries), 350 g fijne suiker, 1/4 liter water 1 1/2 liter jenever of brandewijn. Je wast de vruchtjes, doorprikt ze met een stopnaald en kookt de suiker met het water tot siroop. Je laat de siroop helemaal afkoelen en roert er dan de brandewijn onder. Je doet de sleedoornbessen in bokalen en giet er de gesuikerde brandewijn over. Je laat de drank op een warme plek staan en schudt er geregeld eens mee. Wacht tenminste tot Kerstmis alvorens het heerlijke vocht aan de lippen te brengen. Zet de brandewijn of jenever eerst goed koud om er ten volle van te genieten.

15 jaar Natuurlijk behagen...

Bij de opstart van de campagne in 1994 hadden we dit nauwelijks kunnen dromen. Na 15 jaar is Behaag Natuurlijk nog steeds springlevend en dynamisch. Met 24 gemeenten en 10 Natuurpuntafdelingen die het project ondersteunen stevent Behaag Natuurlijk 2008 wellicht opnieuw af op een recordverkoop. Inwoners uit de deelnemende gemeenten kunnen opnieuw tegen sterk verlaagde prijzen streekeigen haagplanten, knotwilgpoten, klimplanten en de boom van het jaar aankopen.

Net zoals de voorbije jaren ging er aan de opstart van de campagne heel wat voorbereidend werk vooraf, met vergaderingen van de werkgroep Behaag...Natuurlijk in Reet en Willebroek. In deze werkgroep zitten vertegenwoordigers van de verschillende Natuurpuntafdelingen, uit de milieuraden, milieu- en groendiensten. Afspraken werden daar gemaakt over het aanbod, de samenstelling van de pakketten, de prijzen en de keuze van de boomkweker. Tussendoor was er ook een apart overleg met de milieudienst van de stad Antwerpen. Nieuw dit jaar is dat enkele gemeenten uit de Noord-Antwerpse regio, die deel uitmaken van het werkingsgebied Natuurpunt Antwerpen Noord, opnieuw aansluiten bij onze Behaag...Natuurlijkcampagne.

Okkernoot, boom van het jaar

Net zoals de voorbije jaren wordt er naast het traditioneel aanbod van pakketten opnieuw een boom van het jaar te koop aangeboden, dit jaar de okkernoot of notelaar. De okkernoot (*Juglans regia*), soms ook wel gewone walnoot genoemd, wordt al vele eeuwen geplant vanwege de grote economische waarde van het hout en de goed smakende noten. Deze boom is inheems in Zuid-Europa op de Balkan, Zuidwest- en Centraal-Azië tot de Himalaya en in Zuidwest-China. In de Griekse mythologie wordt Carya door de God Dionysos in een notenboom veranderd. De notenboom staat daarom voor het symbool van de wijsheid. Karyatiden zijn vrouwenbeelden van notenhout in de vorm van kolommen van de tempel van Arthemis Karyatis. Onder het

christendom werd de okkernoot een boom van de duivel en symboliseerde macht en wellust. Men geloofde dat je ernstig ziek kon worden als je onder de boom in slaap viel.

De boom kan een hoogte tot 30 m bereiken en kan meer dan 10 m breed worden. Hij vormt een ronde half open kroon en bij het ouder worden krijgt de grijze stam een diep gegroefde bast. Notelaars werden vroeger massaal aangeplant langs dijken en wegen. Door dijkverhogingen en verbredingen werden de voorbije 50 jaar vele notelaars gerooid.

Nostalgische beelden van oude notelaars kan je nog bekijken in het watterdorpje Weert. De laatste jaren is de notelaar wel aan een echte revival toe.

De beuk eruit...

In de 5 Rupelgemeenten legt Natuurpunt Rupelstreek wel een apart accent in de campagne, door net zoals de vorige jaren de beukenhaag niet te koop aan te bieden. Met de haagbeukenhaag menen we immers een meer dan volwaardig alternatief te hebben in ons aanbod. De haagbeukenhaag beantwoordt meer aan het streefdoel van onze campagne, namelijk een grotere natuurlijkheid van onze tuinen. In Aartselaar blijft de beukenhaag wel in het aanbod.

Behaag praktisch...

Meer info over Behaag...Natuurlijk, samenstelling van de pakketten, bestelbonnen en bedelingsdagen, -plaatsen en uren vind je in de gemeentelijke infokrantjes, op de gemeentelijke milieudienst of de website van je gemeente en op de website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/behag.

Je kan vanaf 1 september tot 24 oktober 2008 tegen sterk verlaagde prijzen streekeigen haagplanten, klimplanten en boomsoorten aankopen.

Maak hiervoor gebruik van het bestelformulier dat je in je gemeentelijk informatieblad vindt of raadpleeg de website: www.natuurpunt.be/behag.

Bestellingen kunnen gebeuren tot 24 oktober op het gemeentehuis. De bestelling kan je komen afhalen op zaterdag 22 november (in Schelle op vrijdag 21 november) op de plaats die hiervoor voorzien werd in je gemeente.

Notelaar als straatboom in Weert foto: Erik De Keijsmaecker

Agroforestry?

Wat is dat nu weer?

Op 23 november neemt Natuurpunt Aartselaar deel aan de Agroforestry-dag van Wervel vzw bij landbouwer Dirk 's Jongers. Zie Activiteiten Aartselaar voor meer info.

Omdat elke vierkante meter landbouwgrond in Vlaanderen kostbaar is, moet de productiviteit van het land hoog zijn. Monoculturen zijn daartoe niet de meest efficiënte oplossing. Agroforestry, of het combineren van bomenrijen met gras- of akkerland, legt zowel economisch als ecologisch betere resultaten voor. Agroforestry kan deels een antwoord bieden op enkele actuele knelpunten zoals lage inkomens, afbakening van heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied binnen de nitraatrichtlijn, bodemerosie en klimaatopwarming. Agroforestry heeft dus kansen in Vlaanderen! Er bestaan verschillende vormen van agroforestry. Zo worden bomen in rijen aangeplant in combinatie met éénjarige of korte omlooptussenteelten. Of er worden bomen geplant op weiland.

Interacties staan centraal

Zowel bovengronds als ondergronds zijn er interacties tussen de delen van het agroforestrysysteem. Bovengronds is er bijvoorbeeld de schaduw van de bomen op de gewassen of ook de evapotranspiratie: het verdampen van water door de gewassen dat kan afgeremd worden doordat de bomen de wind afremmen en zo dus aan microklimaatbeheersing doen. Hierdoor stijgt de opbrengst van de gewassen.

Ondergronds is er vooral de wortelontwikkeling: zo zullen boomwortels zich dieper ontwikkelen wanneer er tussen de bomen ook gewasworteling en eventuele bodembewerking plaatsvindt. Op die manier kan de bodem vollediger worden benut en worden verliezen van nutriënten naar het grondwater beperkt. In kwetsbare gebieden zoals Vlaanderen, waar nitraatuitspoeling zeer hoog is, kan dit milieuvoordeel sterk doorwegen. Bovendien kunnen de bomen door de diepere beworteling periodes van droogte beter doorstaan.

Agroforestry was vroeger in Europa een traditioneel landbouwsysteem, denk maar aan hoogstamboomgaarden waarin vee kan grazen. Momenteel worden daar zelfs terug subsidies voor gegeven, meer bepaald om de

genetische diversiteit van fruitrassen te bewaren. Maar al bij al is er de laatste decennia echter een stelselmatige achteruitgang geweest van bomen in het landschap en dus ook van agroforestrysystemen.

Biodiversiteit en landschapskwaliteit
In vergelijking met monoculturen, die op ecologisch vlak vaak een woestijn zijn met één enkele plantensoort (bijvoorbeeld fijnsparplantages of gangbare landbouwteelten), is de biodiversiteit van agroforestrysystemen veel hoger. Dit komt doordat deze systemen een zekere structuurdiversiteit hebben, waardoor talrijke microhabitats gecreëerd worden. In die zin vormen agroforestrypercelen alleen al door hun opzet een verweving van landbouw en natuur. Onderzoek toonde reeds voldoende aan dat natuurlijke windschermen en tussenteeltsystemen wel degelijk een schuilplaats- en corridorfunctie kunnen vervullen voor vele vogels, insecten en kleine zoogdieren.

Maar ook mensen worden meer aangetrokken door diversere ogende landschappen met meer structuurvariatie. Recreatief hebben deze parkachtige landschappen dan ook een meerwaarde t.o.v. van vaak monotone ogende monoculturen.

Wie meer wil weten over deze herontdekte landbouwpraktijk, kan veel informatie vinden op www.wervel.be/agroforestry. En kom zeker naar de boomaanplant op 23 november!

RupelAartjes

Kids/ouders/grootouders ontdekken samen de natuur...

Hallo, kids

Hier zijn we terug met enkele kids-activiteiten, waarbij we je samen met je ouders of grootouders meenemen op een maandelijkse ontdekkingsstocht in de natuur of waarbij we binnenskamers werken rond natuur.

Woensdag 15 oktober: Herfst in Walenhoek

Tijdens de herfst is het heerlijk wandelen in het bos. De natuur lijkt nu wel een rijke gedekte tafel, bomen en struiken dragen allerlei vruchten. Vallende bladeren en herfstkleuren geven vreemde tinten aan het bos. Druilerige dagen en lagere temperaturen zorgen voor een overvloed aan paddenstoelen. Voor deze ontdekkingsstocht in Walenhoek zijn laarzen een stevige aanrader. Breng ook een plastic zakje mee, dan nemen we enkele van deze vruchten mee om ze achteraf in de Paardenstal wat beter te bekijken.

Afspraak: 13u45 bezoekerscentrum de Paardenstal, Boomsestraat 221 Niel

Meer info: Erik 03/887.13.72 of email: erik.dk@skynet.be

Einde: omstreeks 16u

Woensdag 26 november: We helpen onze tuinvogels de winter door!

De winter komt eraan, tijd om onze tuinvogels een beetje te verwennen. Vandaag geven we je enkele tips om van je tuin een eerste klas restaurant voor onze tuinvogels te maken. Dan kan je er zelf ook van genieten om ze te bekijken. En we gaan natuurlijk ook zelf aan de slag: we maken een pindaketting, een voederstok, ... Voor deze activiteit moet je wel inschrijven. 25 kinderen vanaf 5 jaar en hun ouders/grootouders kunnen deelnemen.

Deelnameprijs: 1,5 euro per kind; ter plaatse te betalen

Afspraak: 13u45 Par. Centrum Wolffaertshof, B. Van Ertbornstraat 7 Aartselaar

Meer info en inschrijvingen:

Ria Thys 03/289.73.66 of email: ria.thys@telenet.be

Einde: omstreeks 16u

Woensdag 17 december: Kijken naar water- vogels langs de Rupel

Tijdens de wintermaanden vormt de Rupel een echt paradijs voor overwinterende watervogels: pijlstaarten, berg-eenden, krakeenden en wintertalingen zitten er soms met duizenden bij elkaar. Wij brengen enkele telescopen mee, zodat je ook even naar de andere oever kan kijken om ze wat beter te bekijken. Heb je een verrekijker, dan mag je die zeker meebrengen. Vergeet ook niet om je warm aan te kleden, op de Rupeldijk kan het soms behoorlijk fris zijn

Afspraak: 13u45 parking 't Steencaycken Hoek 76 Boom

Meer info: Erik 03/887.13.72

of email: erik.dk@skynet.be

Einde: omstreeks 16u

Krakeenden foto: Raymond De Smet

Vogels in de regio: Zomer 2008

Kris De Keersmaecker

Vogels in de regio is een vaste rubriek in dit tijdschrift. De waarnemingen van juni tot en met augustus kwamen tot stand dankzij de medewerking van: Peter Hofman, Hans De Schrijver, Mathias D'haen, Koen De Smet, Chris Coeckelbergh, Frie Potoms, Kristel Dellette, Leo Janssen, Wim Van Den Bossche, Joost Reyniers, Carl Tiebos, Jan Soors, Patrick Casier, Peter Willems, Dirk Colin, Kristof Van Asten, Moniek Van Den Bergh, Gerald Driessens, Marnix Lefranc, Wout De Rouck, Lutgarde Van Driessche, Tom De Decker, Luc De Wit, Hendrik D'hertefelt, Tonny Temmerman, Dirk Drossin, Geert Creylman, Bart, Erik en Kris De Keersmaecker.

Eén Roodhalsfuut pleisterde op 12 augustus op AWW 5 te Rumst. Op AWW 5 pleisterde eveneens één Geoorde Fuut tussen 23 en 27 juli en op 12 augustus. Op het Noordelijk eiland was eveneens één exemplaar aanwezig op 18 juni en 21 augustus.

Een ontsnapte Kleine Pelikaan werd op 6 juli opgemerkt op het Noordelijk eiland en verblijft sindsdien in de regio. Het meest vertoefde hij in het Blaasveldbroek, maar hij werd ook geregeld opgemerkt op een lantaarnpaal in Blaasveld langs de Mechelse steenweg, in Rumst eveneens op een lantaarnpaal langs de Rupel, op AWW 5 en hij kwam ook geregeld afgezak

tot in Wintam op het Noordelijk en Zuidelijk eiland.

Eén mannetje Woudaapje was op 1 en 2 juni aan het roepen op het Noordelijk eiland en werd zeer mooi gezien. Een juveniele Kwak werd vanaf 26 juni geregeld op het Noordelijk eiland gezien en op 9 augustus was er ook één adult exemplaar aanwezig. Vanaf 6 juli pleisterden er constant Kleine Zilverreigers op het Noordelijk eiland, op 25 augustus was het aantal aangegroeid tot 6 exemplaren. Eén Grote Zilverreiger vloog op 7 juni over de Speltevelden te Schelle, over het Noordelijk eiland vlogen twee exemplaren over op 27 juli en één exemplaar pleisterde

er op 22 augustus. In de ochtend van 13 augustus waren er 3 Purperreigers aanwezig op AWW 5 te Rumst en op 15 augustus was er één juveniel aanwezig op het Zuidelijk eiland. Eén Lepelaar was op 22 juni aanwezig op het Noordelijk eiland en één adult vloog over op 23 augustus, op 20 augustus waren er 3 exemplaren aanwezig op het Zuidelijk eiland. Op 15 augustus vloog er een groep van 9 Ooievaars over de Maaienhoek te Schelle, over AWW 5 te Rumst vloog er telkens één exemplaar over op 3 en 27 juli. De eerste Smient verscheen terug op het Noordelijk eiland op 21 augustus en op 24 augustus werden er 3 exempla-

Kleine pelikaan foto: Frie Potoms

ren gezien. Op het Noordelijk eiland waren heel de periode Zomertalingen aanwezig, er werden maximaal 14 exemplaren geteld op 31 juli. Zeer verrassend was de waarneming van het vrouwtje Nonnetje dat tussen 22 en 29 juni aanwezig was op het Noordelijk eiland. Zowel op 10 juni als op 4 en 31 augustus trok er één Visarend over het Noordelijk eiland. Boomvalken werden regelmatig gezien in het Zinkval te Schelle en in de Kleiputten te Rumst waar er op 31 augustus niet minder dan 7 exemplaren aanwezig waren, elders werden ook nog jappende exemplaren gezien boven het Niels Broek, te Boom en het Noordelijk eiland. Aan de Centrale te Schelle werd er nog geregeld één Slechtvalk gezien en over AWW 5 te Rumst vloog er telkens één exemplaar over op 7 en 12 augustus.

Op 16 juni werd één roepend Porseleinhoen gehoord op het Noordelijk eiland en vanaf 30 juli werden er geregeld solitaire exemplaren waargenomen. Ook op het Zuidelijk eiland werd er telkens één Porseleinhoentje gezien op 20 en 27 augustus. Eén Temmincks Strandloper pleisterde op 29 augustus op het Noordelijk eiland. Eén Regenwulp vloog op 10 augustus over AWW 5 te Rumst en één exemplaar vloog op 11 juli over het Noorde-

lijk eiland. Eén Steenloper werd op 7 augustus overvliegend waargenomen op AWW 5 te Rumst. Eén tweede zomerkleed Pontische Meeuw was op 13 juli aanwezig op AWW 5 te Rumst. Op AWW 5 te Rumst waren 6 Zwarte Sterns aanwezig op 30 augustus en telkens één exemplaar pleisterde op het Noordelijk eiland op 8, 18 en 21 juni en 27 augustus. Telkens één Zomertortel werd gezien in de Kleiputten te Terhagen/Rumst op 15 en 22 juni en op 10 juni op het Noordelijk eiland. Solitaire Kleine Bonte Spechten werden gezien op 26 augustus in het Niels Broek en op 30 augustus op het Noordelijk eiland. Op 22 augustus vloog er één Duinpieper over het Noordelijk eiland. Vier Boompiepers vlogen op 30 augustus over het Noordelijk eiland. In de Schorre te Boom zong nog één Cetti's Zanger op 1 juni. Tussen 27 juli en 5 augustus was er één Graszanger aanwezig op het Noordelijk eiland. Op het Zuidelijk eiland werd geregeld één Snor zingend waargenomen tot 15 augustus. Eén Orpheusspotvogel werd op 2 juni zingend gezien aan de Zeesluis te Wintam.

Een toemaatje...

Eén Zuidelijk Keizerlibel werd op 29 en 30 juli waargenomen in de Kleiputten

te Schelle. Drie Zuidelijke Glazenmakers werden op 15 augustus op het Noordelijk eiland waargenomen. Eén adult mannetje Zwarte Heidelibel dat op 24 augustus werd waargenomen in de Kleiputten te Rumst betreft een nieuwe soort voor de regio.

Alle waarnemingen kunnen nu bekeken worden op de nieuwe website: www.waarnemingen.be Ga geregeld ook eens kijken op de website: www.trektellen.nl. Klik daarna op België en vervolgens op Noordelijk eiland of Speltevelden Schelle, zo blijf je bijna dagdagelijks op de hoogte van de recente waarnemingen in onze regio.

Gelieve uw waarnemingen van het najaar (september tot november) binnenvoeren voor 10 december.
email: kris.dk@skynet.be
met dank, Kris

Een impressie van een uitzonderlijke trekteldag

Kris De Keersmaecker

Het is zaterdag 13 september en al 13u30 wanneer ik de veerboot neem van Schelle naar Wintam voor een bezoekje aan het Noordelijk eiland. Het is een betrokken dag en er hangt regen in de lucht, de verwachtingen zijn dan ook niet hoog gespannen. Misschien kan ik nog eens een Porseleinhoentje meepikken, denk ik of wie weet zelfs een Grauwe Franjepoot of Witvleugelstern, want die zijn de afgelopen dagen in de regio gezien. Aan de eerste plas voor de veersteiger aangekomen, bekijk ik de aanwezige vogels. Ik tel o.a. 95 Wintertalingen en 17 Watersnippen. (13u50) Ik wandel naar de volgende plas waar een foeragerende Rietzanger in de kattenstaarten de beste waarneming is. Zoals gevreesd, voel ik ook de eerste nattigheid die snel intenser wordt. (14u05) Er valt nu een malse regen die goed te trotseren is. Ik sta ondertussen aan de derde bank en probeer een Porseleinhoentje te vinden, zonder succes. Wel zijn er nog 4 Kleine Zilverreigers aanwezig. (14u30) De regenbui is voorbij: er vliegen een Graspieper en 3 Witte Kwikstaarten voorbij, Joost komt eraan gefietst en komt bij mij staan. We babbelen wat over de waarnemingen die we de laatste dagen deden. "Donderdag was een goede dag", zegt Joost. "Ik had op een half uurtje 6 Ooievaars, 1 Purperreiger en 1 Duinpieper, ik was heel content, maar nu heb ik nog niets gezien".

Ik bevestig dat ik het eigenlijk ook nog niet de moeite vond om dit najaar te trek tellen, wel heb ik wat losse waarnemingen van Visarend, Wespendif en Ooievaar. (14u45) Plots schieten er over een breed front groepjes Boerenzwaluwen over naar zuidwest. Direct schiet de trekteller in ons wakker, we tellen er op een kwartiertje wel een 200-tal.

Straf, die voelen zeker dat het koudefront eraan komt, concluderen we. De wind is namelijk in de loop van de dag van west naar noord gedraaid en tegenover enkele dagen geleden is het nu al 10 graden kouder. (15u10) De zwaluwen zijn wat stil gevallen maar nu merken we plots 5 Ooievaars op, die in actieve vlucht laag boven de

wespendif foto: Raymond De Smet

Nattenhaasdonk in Wintam vliegen. Ook straf, het is nochtans zwaar bewolkt en er is zeker geen sprake van thermiek. (15u30) Het is nu even rustig, buiten een overtrekkende Groenpootruiter, ik denk eraan om naar het Zuidelijk eiland te gaan, als ik plots een telefoontje krijg van Bart die van op de veerboot een Visarend ziet afkomen in gezelschap van een Bruine Kiekendif. De Bruine kiek wordt snel gevonden, maar de Visarend blijkt moeilijker tot Joost er twee ziet afkomen vanuit Rupelmonde. Twee komende van Rupelmonde en Bart zei net dat hij er één had boven Wintam?

In d e r d a a d , even later hangen er 3 Visarenden boven het Noordelijk

eiland. Er wordt al gevierd want dit is een evenaring van het dagrecord! (15u40) Er komen nu geregeld Bruine Kiekendifen door en in de verte passeren groepen van 5 en 14 Blauwe Reigers, ook de Aalscholvers en Kieviten doen mee. (15u45) Er passeert nog één Visarend en even later een groepje van zelfs 5 Bruine Kieken.

visarend foto: Raymond De Smet

(15u58) Er zijn nog meer Bruine Kiekendieven gepasseerd, we zitten al aan 23 exemplaren en daar verschijnt onze 5de Visarend. Wat is er hier aan de hand? We geloven echt onze ogen niet meer. De mannen van de Krui-beekse polder worden verwittigd en die rukken meteen uit om hun telpost te bemannen.

(16u14) Er passeren nog groepjes van 5 en 6 Bruine Kiekendieven hoog over en we worden plots verrast door een schitterend mannetje Blauwe Kiekendief die op ooghoogte vlak voor onze neus passeert. Een Goudplevier word ook gehoord en geregeld hebben we nog groepjes Aalscholvers en Kieviten.

(16u57) Visarend nummer 6 passeert.

(17u00) Weer 2 Visarenden komen door in gezelschap van 4 Bruine Kieken. Wat verder richting Niel vliegen 7 Ooievaars en 8 Bruine Kieken in een thermiekbel. (17u05) De mannen van Krui-beke waarschuwen ons voor aankomende Wespndieven, er passeerde net een groep van 35 bij hen! (17u12) De hel breekt nu helemaal los. We zien vanuit Schelle groepen van 13, 8, 4 Wespndieven afkomen. Eén groep is in gezelschap van 4 Ooievaars en enkele Gierzwaluwen. Gelijktijdig merken we een enorme thermiekbel boven Wintam op, dit blijken zomaar even 43 Wespndieven te zijn. Wa-blijft??? Hé, wat vliegt hier vlak bo-

ven onze kop? Een Zwarte Ooievaar, 2 Boomvalken en 4 Visarenden!!! Dit is gewoon belachelijk, zijn we aan het hallucineren ofzo? (17u22) Nog 2 Visarenden komen voorbij, daar nog wat Wespndieven, Boomvalken en wat Bruine Kiekendieven, en iets verder weg een Grote Zilverreiger. (17u42) De volgende Visarend komt voorbij, nummer 16.

3 Grote Zilverreigers vallen in aan de grote plas. (17u58) Een groep van 12 Ooievaars komt af met een Bruine Kiek erbij, gevolgd door nog eens 9 Wespndieven en 5 Bruine Kieken. (18u00) Visarend nummer 17. (18u07) Een Smelleken schiet hoog voorbij. (18u08) Ongelooflijk maar waar, er

komen weer 2 Visarenden voorbij, gevolgd door enkele Boomvalken en een Sperwer. (18u30) De storm blijkt te zijn uitgeraasd, Joost gaat al tevreden naar huis. Bart en ik blijven nog een uurtje, maar buiten 5 Blauwe Reigers, wat Holenduiven en Watersnippen levert het niet veel meer op.

Maar wat doet het ertoe, het is bijzonder mooi geweest. In de tien jaar dat ik vogels kijk, is het de eerste maal dat ik in onze regio zoiets zie. Dit zijn ware Bosphorus, Falsterbo of Tarifa toestanden die je normaal nooit ziet in België.

Thuis aangekomen worden de totalen opgeteld en dit geeft het volgende mooie resultaat.

Telperiode: 13:30-19:30 Weer: Overtrokken, 16°C, NO 2-3
Tellers: Joost Reyniers, Kris De Keersmaecker en Bart De Keersmaecker

Aalscholver	139	Sperwer	4	Holenduif	33
Grote Zilverreiger	4	Buizerd	2	Houtduif	17
Blauwe Reiger	33	Visarend	19	Gierzwaluw	9
Zwarte Ooievaar	1	Torenvalk	2	Boerenzwaluw	251
Ooievaar	28	Smelleken	1	Graspieper	5
Wilde Eend	8	Boomvalk	9	Gele Kwik	3
Pijlstaart	7	Goudplevier	1	Witte Kwik	3
Tafeleend	4	Kievit	113	Spreeuw	7
Wespndief	83	Watersnip	47	Putter	4
Bruine Kiekendief	74	Groenpootruiter	1	Kneu	4
Blauwe Kiekendief	1	Zilvermeeuw	7		

Totaal: 924 exemplaren, 32 soorten, 6:00 uren

Te koop: Natuur.kalender 2009

Traditiegetrouw vind je 13 schitterende foto's, waarin bekende natuurfotografen het Vlaams natuurschoon op een prachtige manier presenteren.

Uitzicht: 13 recto-verso bladen (cover en 12 maanden). Op de rectozijde wordt telkens een foto afgedrukt, de versozijde bestaat uit de kalendergegevens. De bladen zijn aan elkaar gehecht met een ringsysteem, er is één ophangaatje voorzien. Het gesloten formaat is 33,5 cm x 23 cm, het open formaat is 33,5 cm x 46 cm.

De verkoopprijs van de kalenders bedraagt 7,50 euro (incl. BTW). Hiermee steun je het natuurbehoud in onze regio.

Te bestellen bij:

Natuurpunt Rupelstreek: Erik De Keersmaecker: erik.dk@skynet.be of 03/ 887.13.72

Natuurpunt Aartselaar: Luk Smets: luk.smets@telenet.be of 03/289.73.66

Natuurpunt organiseert een nieuwe cursus: meeuwen, stern en steltlopers...

Langlopende vogelkijkcursussen liggen blijkbaar goed in de markt. Kijken en luisteren naar dag- en nachtroofvogels, een cursus die in 2007 liep kon ruim 40 mensen bekoren en het voorbije halfjaar liep een andere langlopende cursus: van aalscholvers tot zwanen, ook goed voor 32 deelnemers.

Met deze nieuwe cursus, die loopt van begin maart tot midden september 2009 stellen we enkele vogelfamilies voor die minder aan bod komen tijdens de traditionele cursussen.

Meeuwen en stern, het lijken allemaal grijze vogels, die dan nog allemaal op elkaar lijken. Tijdens het volgen van de cursus zal je merken dat er toch heel wat verschillen zijn tussen de soorten.

Stern komen pas tijdens de lente van 2009 aan bod, met uitzondering van grote stern overwinteren de meeste sternsoorten immers in Afrika. Om de cursus wat op kleur te brengen, gaan we ook de steltlopers wat intenser bekijken. Vroegere steltlopercursussen konden steeds op heel wat belangstelling rekenen. Voor vele vogelkijkers blijven steltlopers echter een moeilijke groep, ook hier lijken sommige soorten wat op elkaar. Gedurende het verloop van de cursus maken we bij sommige soorten de overgang mee van winter- naar zomerkleed, best boeiend dus.

De cursus start op 4 maart met een eerste infomoment in de Schorre in Boom. Op 7 maart maken we de eerste van de 3 bustrips, die in het programma zijn opgenomen. Een bustocht waarbij we achtereenvolgens het Oudeland van Strijen en de beste vogelkijkgebieden op Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland bezoeken. Op 25 maart staat er een tweede infomoment op het programma. Na het derde infomoment op 22 april brengen we op 25 april een bezoek aan het Noordelijk en Zuidelijk eiland, gebieden dichtbij huis die steeds garant staat voor een opmerkelijke vogelrijkdom.

Het vierde infomoment in de Schorre op 6 mei vormt een prima voorbereiding voor een uitstap op 30 mei naar

© Jirte mantelmeuw foto: Fons Van den Heuvel

2 Oostvlaamse natuurgebieden: de Kalkense meersen en het Molsbroek. Op 6 juni maken we onze tweede bustrip, ditmaal naar de Scherpenisepolder op Tholen en de inlagen bij Zierikzee.

We sluiten de cursus af met een derde bustrip op 12 september waarbij we de zeetrek bij Westkapelle bekijken en daarna de inlagen op Walcheren en Noord-Beveland bezoeken.

Voor de 4 theorielessen kunnen we zoals steeds rekenen op de medewerking van Koen Leysen, natuureducatief medewerker van Natuurpunt Educatie.

Hieronder alle praktische informatie over de cursus:

Woensdag 4 maart: Theorie 1
Afspraak: 19u30 Provinciaal Recreatiedomein de Schorre Boom

Zaterdag 7 maart: Bustocht Oudeland van Strijen/Goeree-Overflakkee
Afspraak: 8u kerk H.Hart, Antwerpsestraat (A12) Boom

Woensdag 25 maart: Theorie 2
Afspraak: 19u30 Provinciaal Recreatiedomein de Schorre Boom

Woensdag 22 april: Theorie 3
Afspraak: 19u30 Provinciaal Recreatiedomein de Schorre Boom

Zaterdag 25 april: Vogels op het Noordelijk en Zuidelijk eiland

Afspraak: 8u15 parking Tolhuis, einde Tolhuisstraat, Schelle

Woensdag 6 mei: Theorie 4
Afspraak: 19u30 Provinciaal Recreatiedomein de Schorre Boom

Zaterdag 30 mei: Daguitstap Kalkense meersen/Molsbroek
Afspraak: 8u30u parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom

Zaterdag 6 juni: Bustocht Tholen/Schouwen-Duiveland
Afspraak: 7u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom

Zaterdag 12 september: Bustocht Walcheren/Noord-Beveland
Afspraak: 7u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom

Inschrijven voor de cursus meeuwen, stern en steltlopers, kan door een storting van 60 euro (bustochten op 7 maart, 6 juni en 12 september inbegrepen) op rekening 001-3598649-25 van Natuurpunt Rupelstreek 2845 Niel, met vermelding: Cursus: meeuwen, stern en steltlopers

- 16 jarigen betalen 45 euro.
- Niet-Natuurpuntleden betalen 80 euro. (dan ben je meteen lid)

Wacht vooral niet te lang om in te schrijven, het aantal deelnemers is beperkt tot max. 35 personen.

Meer info:

Erik De Keersmaecker
tel: 03/887.13.72 - erik.dk@skynet.be

Meer natuur voor meer veiligheid...

Fried Happaerts

Wonen langs grote getijdenrivieren houdt risico in op overstroming. Dat hebben onze overburen in Ruisbroek in 1976 "aan de lijve" ervaren. Sindsdien heeft de overheid een plan uitgewerkt om het risico op overstromingen drastisch te verminderen: het Sigma-plan. Er werden stevigere en hogere dijken en enkele gecontroleerde overstromingsgebieden (of potpolders) aangelegd.

Dit plan werd recent opnieuw onder de loep genomen. De stijgende zeespiegel door het broeikas-effect, het meer voorkomen van springtij en hogere waterstanden, maakten een actualisatie noodzakelijk. Er werd in de planning gelukkig ook rekening gehouden met de mogelijkheden voor natuurontwikkeling langsheen onze grote rivieren. De Schelde en haar zijrivieren zijn namelijk een brok natuur van internationaal belang.

Het door de Vlaamse overheid goedgekeurde geactualiseerde Sigma-plan bevat dan ook verschillende nieuwe overstromingsgebieden die ingericht worden als natuurlijke schorre. Het overstromingsgebied van Kruikebeke-Rupelmonde, dat momenteel in realisatie is, zal het grootste zijn.

Maar ook aan de monding van de Dijle, recht over de dorpskern van Rumst

wordt een groot natuurlijk overstromingsgebied prioritair gepland: de cluster "Dijle-monding". Gelegen te Mechelen en Willebroek in de polders van Heindonk, Battenbroek en het Zennegat.

Meer specifiek zullen er vier deelgebieden een andere functie krijgen.

Overzicht van de maatregelen

Gebied 1: polder Battenbroek wordt ingericht zodat dit onderhevig zal zijn aan de getijwerking van de Nete. Het gebied zal twee maal per dag overstroomd worden. Door de dagelijkse getijwerking zullen zich op korte termijn krekens en schorren ontwikkelen. Rondom het gebied wordt een ringdijk aangelegd, de dijk langs Nete en Dijle wordt deels ingericht als overloopdijk.

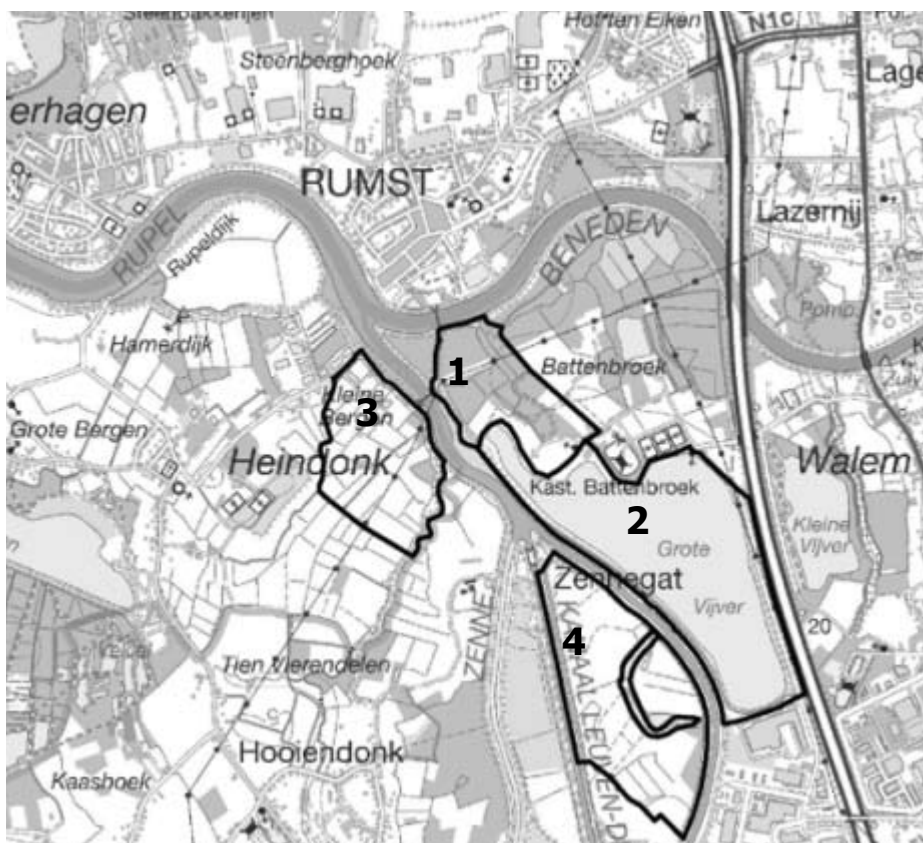
Tussen de Nete en het overstromingsgebied wordt een in- en uitlaatconstructie gebouwd om in de dagelijkse in- en uitstroom van het Netewater te voorzien. In functie van een optimale natuurontwikkeling worden geen recreatieve voorzieningen in het gebied gepland. De voorzieningen voor wandelaars en fietsers worden beperkt tot de nieuwe ringdijk vanwaar de recreant een ruim overzicht krijgt op het

overstromingsgebied.

Gebied 2: de grote vijver. Dit gebied wordt ingericht als overstromingsgebied waarbij eens de waterkwaliteit het toelaat, ook een aantakking op de Nete wordt gerealiseerd in functie van de realisatie van estuariene natuur. Rondom de Grote Vijver wordt een ringdijk aangelegd waarbij het deel tussen de Dijle en de Grote Vijver wordt ingericht als overloopdijk. Omwille van ruimtegebrek en het vrijwaren van een aantal recreatieve infrastructures kan de ringdijk plaatselijk worden vervangen door een keermuur. Omdat het waterskiën op de Grote Vijver een belangrijke medegebruiker is van het gebied worden de nodige maatregelen getroffen om de huidige activiteiten ook in de toekomst te garanderen. In functie van wandel- en fietsrecreatie wordt een beperkte infrastructuur voorzien.

Gebied 3: polder Heindonk wordt ingericht als overstromingsgebied voor springtij. Tijdens normale waterstanden blijft de landbouwfunctie van het gebied behouden.

Gebied 4: Zennegat wordt ingericht zodat het gebied onderhevig zal zijn aan de getijwerking van de Dijle. Het gebied zal twee maal per dag overstroomd worden. Door de dagelijkse getijwerking zullen zich op termijn krekens en schorren ontwikkelen. De oude meander wordt ingezet als kreekaanzet die opnieuw met de Dijle zal worden verbonden door het bouwen van een in- en uitstroomconstructie. In het gebied wordt een spontane ontwikkeling beoogd waarbij het huidige polderlandschap geleidelijk aan zal evolueren naar een natuurlijk schorre- en krekenslandschap. Rondom het project wordt een nieuwe ringdijk aangelegd waarvan de dijk tussen het gebied en de Dijle ingericht wordt als overloopdijk. Er wordt een in- en uitwateringsconstructie voorzien ter hoogte van de oude meander. De bestaande uitwateringsconstructies worden gevrijwaard. In functie van recreatie wordt tussen de dienstweg langs het kanaal en de dienstweg op de ringdijk een verbinding voorzien. Voor de wandelaars en fietsers is een nieuwe ringdijk voorzien vanwaar de recreant een ruim overzicht krijgt op het overstromingsgebied.

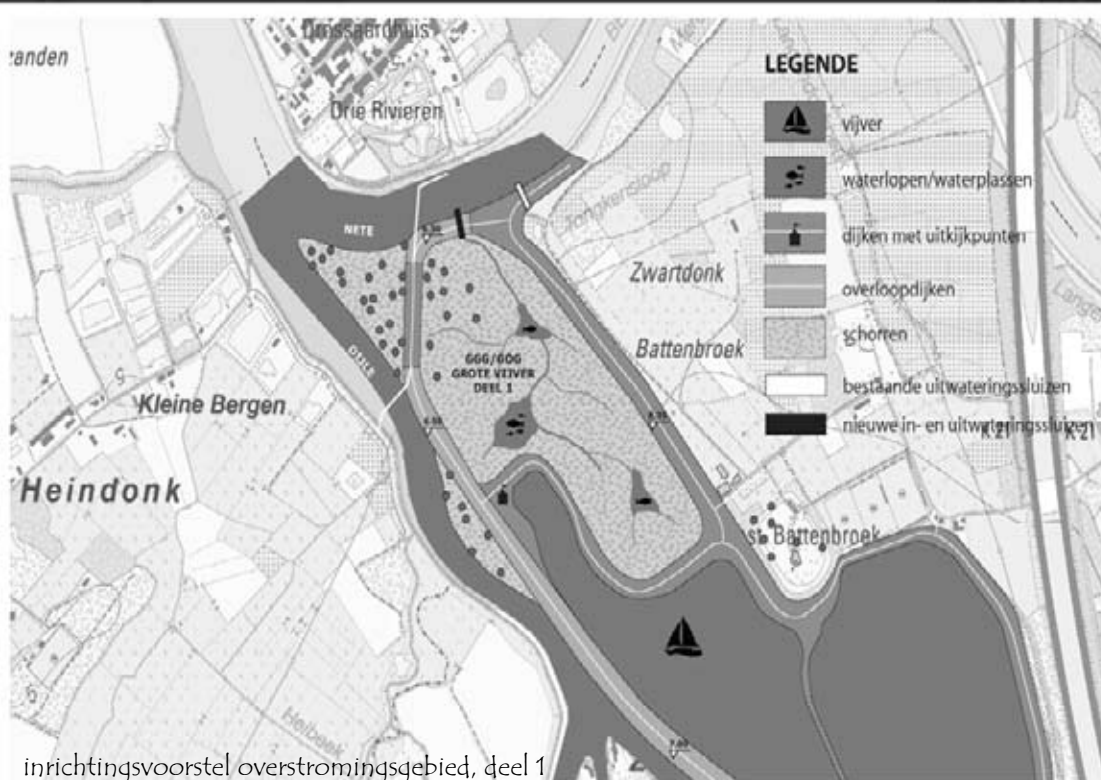

Conclusie

Als directe buren, en natuurliefhebbers, zijn we natuurlijk dubbel blij met deze vooruitzichten. De bijkomende overstromingsgebieden geven meer veiligheid voor de dorpen gelegen aan de rivieren Rupel en Nete. De verbeterde waterkwaliteit van Dijle, Rupel en Nete, het toenevend vis- en vogelbestand gekoppeld aan meer en kwalitatief betere ruimte voor onze rivieren, zullen zeker de natuurwaarden van onze regio sterk verhogen.

Meer info :

zie www.sigmoplan.be - concrete projecten- cluster dijlemondning

inrichtingsvoorstel overstromingsgebied, deel 1

Natuurpunt in de bres voor de knotwilg

Midden juli ll. bereikte ons een eerder onheilspellend bericht: een landbouwster uit Schelle had met de eigenaar van een aan haar weiland aangrenzend perceel een afspraak gemaakt om een lange rij knotwilgen te rooien. Volgens haar waren de knotbomen door en door rot. Vijf jaar palaveren met de eigenaar waren er eraan voorafgegaan en nu had ze eindelijk zijn akkoord gekregen.

Zodra we meer info over dit verhaal kregen, namen we contact op met de landbouwster en de eigenaar van het perceel. Tijdens een plaatsbezoek van Francis bleek immers dat de knotbomen, 18 stuks, weliswaar behoorlijk oud waren, inclusief gaten en spleten, maar helemaal niet door en door rot. Een steenuiltje dat toevallig uit één van de knotbomen wegvloog, leek dat nog eens te willen bevestigen. Veel vogels, waaronder steenuiltjes profiteren van holten in knotbomen. Ze schuilen er in of bouwen er hun nesten. Dat is voor Natuurpunt alvast een goede reden om te ijveren voor het behoud van de knotboom in ons landschap.

Gelukkig hadden zowel de landbouwster als de eigenaar van het perceel snel oren naar onze vraag om de

Knotbomen langs buurtweg 24 foto: Erik De Keersmaecker

knotbomen te laten staan, weliswaar op voorwaarde dat de bomen tijdens de volgende winter geknot worden. Een klus die we met plezier in onze activiteitenkalender opnemen.

Kruis alvast de beide zaterdagen 13 december en 17 januari in je agenda aan. Afspraak vanaf 9u in buurtweg 24 in Schelle.

Een sfeerverslag van de Spaanse Pyreneeënreis 3-13 juli 2008

Kris Vos

Buiten regent het. Terwijl ik naar mooie Aragonese volksmuziek luister denk ik met heimwee terug aan de Pyreneeënreis van 3 tot en met 13 juli.

Om zes uur 's morgens waren we die derde juli bij Erik en Irma thuis in Schelle. Daar vertrok ons busje richting Spanje. Godelieve en André waren er al. Zij vervingen Luk en Ria die spijtig genoeg niet meekonden. In Niel pikten we Patricia op en in Boom stonden Boudewijn en Lucia ons al op te wachten.

Tijdens de tussenstop in La Brenne kregen we de gelegenheid om elkaar wat beter te leren kennen. Ons groepje bestond uit vogelliefhebbers in alle gradaties, planten-en bloemenliefhebbers en natuurliefhebbers tout court. We vormden al gauw een hecht groepje van natuurvrienden. Probleemloos wisselden de vier bereidwillige chauffeurs elkaar af en de achterbank in het busje werd al vlug de slaapbank. Het was nog licht toen we op vrijdag 4 juli in Berdún aankwamen.

'Mi casa es su casa' zei Emilio, en we voelden ons meteen welkom in zijn 'Rincon'. Berdún werd onze thuisbasis van waaruit we de volgende dagen de 'Comarca de la Jacetania', de streek rond Jaca, zouden verkennen.

's Morgens werden we gewekt door het kwetterdekwet van de vele boeren- en huiszwaluwen die in Berdún wonen. Soms was dit wel een beetje vroeg, vooral als de avond voordien de kinderen van het dorp tot laat in de nacht op straat gespeeld hadden. Maar één blik naar buiten en het zien van de staalblauwe hemel deed ons opgewekt het bed uit springen.

Na het ontbijt beneden in de bar, die soms nog de sporen vertoonde van de vorige avond, werden de picknick-

Een schitterend panorama vanuit Berdún foto: Erik De Keersmaecker

pakketten ingeladen en stapten we allen in het busje, benieuwd wat de nieuwe dag ons brengen zou...

We bezochten het Monasterio de San Juan de la Peña. Dit oude klooster uit de XIde eeuw ligt in het be-

scherm landschap van de Aragonese Pyreneeën en is gedeeltelijk in de rots (Peña) gebouwd.

Natuurlijk maakten we in deze mooie omgeving een prachtige wandeling. De berghellingen zagen geel van de

Airrés foto: Patricia Bucdini

Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido foto: Patricia Buchini

Doornbrem en overall kwamen we stukjes tegen van de 'Camino de Santiago', de bekende pelgrimsweg naar Compostella. Ook het bezoek aan het Castillo de Loarre, met een audiocassette als gids in een taal naar keuze, vonden we allen heel leuk.

Andere dagen waren onze uitstappen meer gericht op het vogels kijken. Zo was er de mooie bergwandeling naar de Valle de Agarües waar we de lucht afspeurden naar Lammergieren.

Of de avondwandeling waarbij we Oehoe's zagen en Dwergooruil en Nachtzwaluw hoorden roepen.

In en rond Berdún zaten Zwarte Roodstaarten en Europese Kanaries. Onderweg zagen we veel Rode en Zwarte Wouwen.

Vooraf tijdens de mooie kloofwandeling in de 'Foz de Lumbier' genoten we van het schouwspel van de Vale Gieren en de Aasgieren, ook de Blauwe Rotslijster hebben we hier gezien. Vogels kijken op een vuilnisbelt bleek echter iets minder in de smaak van sommige deelnemers te vallen, de mooie Rode rotslijster stoorde zich echter minder aan het afval.

De mooiste bloemen en vlinders, en vooral de mooiste wolken zagen we

tijdens de wandeling richting Arrés. Vele Orchideeënsoorten en zoveel vlinders; Landkaartjes, Geaderde witjes en Rouwmantels vlogen er met tientallen rond onze hoofden.

Het hoogtepunt van deze Pyreneeënreis was de tocht vanuit Torla in het mooie 'Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido'. Een pendelbusje bracht ons naar het beginpunt van onze dagtocht.

De 'ravijn' Ordesa, met zijn kilometerslange bijna loodrechte wanden, bood ons die dag spectaculaire vergezichten. Veel moesten we niet klimmen die dag, wel urenlang afdalen in deze onvergetelijke omgeving aan de voet van de Monte Perdido: eindeloze kalkstenen rotsformaties met indrukwekkende plateaus. Pyreneeese gemzen keken vanuit de hoogte toe hoe wij, op handen en voeten soms, onze weg naar de vallei zochten.

Zeven uur stappen, zei onze chauffeur die ochtend toen we naar boven reden,.. we hebben er wat langer over gedaan. Het laatste stuk, vanaf de waterval, een afdaling over een plaatselijk zwaar geërodeerd stenig bospad, was moordend. Zelfs de meest begeesterde vogelspotters onder ons

dachten uiteindelijk alleen nog maar aan een frisse 'cerveza'.

's Avonds, bij Emilio, dronken we gezellig een frisse pint. Een goei douchke kan dan soms wonderen doen. Nog even een fijne verrassing voor Irma want zij verjaarde die dag: een lekkere cava en een verjaardagsgebak als dessert. Die avond waren we wél te moe voor onze afspraak achter de kerk met de Kerkuil. De aperitivo, aangeboden door Ria en Luk, was voor de volgende dag evenals de traktatie van een ijsje door Irma.

Kerkjes, middeleeuwse bruggetjes, Aragonese schouwttjes, waar Gaudi allicht zijn inspiratie in heeft gevonden, en de grandioze natuur... wat een voorrecht dat we hier mochten zijn!

Bedankt Erik en Irma, voor de goede zorgen en de fijne reis. Dank ook aan Ria en Luk voor hun bijdrage aan deze zeer goed voorbereide reis. Ik denk dat iedere deelnemer het naar zijn zin heeft gehad.

iHasta la proxima! Dit is zeker voor herhaling vatbaar.

Activiteiten Rupelstreek

Vrijdag 10 oktober: Open bestuursvergadering Natuurpunt Rupelstreek

Onze bestuursvergaderingen staan open voor éénieder die zijn of haar steentje wil bijdragen voor de natuur in onze regio. **Interesse??** Aarzel dan niet om eens af te komen, wij trakteren je alvast op een drankje.

Afspraak: 20u tot 22u30 bezoekerscentrum de Paardenstal Boomsestraat 221 Niel

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72 email: erik.dk@skynet.be

Zaterdag 11 oktober: Vogels kijken in Anderstad en het retentiebekken Itterbeek.

Vandaag bezoeken we enkele water- en vogelrijke natuurgebieden in de omgeving van Lier. De vijvers van Anderstad liggen geprangd tussen de Nete en het Netekanaal, op nauwelijks enkele honderd meter van de Lierse stadskern. Omwille van het uitzonderlijk belang voor water- en rietvogels werd het gebied enkele jaren geleden aangekocht door Natuurpunt. Broedvogels, doortrekkers, pleisteraars en overwintersaars worden er bijna dagdagelijks opgevolgd door vogelkijkers. Nieuwsgierig? Kijk dan even op Trekellen.nl.

Na de middag bezoeken we het retentiebekken aan de Itterbeek in Koningshooikt. De oorsprong van dit vrij nieuwe natuurgebied gaat terug naar de overstromingen van 1998. Het lijkt nu al een ver verleden, toen onder meer de dorpskern van Koningshooikt en delen van Duffel onder water stonden. Als gevolg van een jarenlang wanbeleid inzake waterbeheer en ruimtelijke ordening kon de Itterbeek de massale toevloed van regenwater niet slikken. Op initiatief van de provincie Antwerpen werden langs de Nete 2 pompen geïnstalleerd en een 11 ha groot retentiebekken bij de dorpskern van Koningshooikt aangelegd. Dit bekken lijkt een beetje op het Noordelijk eiland van een 10-jaar geleden en de brede slikranden werken als een magneet op doortrekkende steltlopers.

Afspraak (met eigen wagens): 9u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom

Carpoolen: kostendelend samenrijden op basis 5 eurocent/km voor de passagiers

Aansluiting mogelijk: 10u parking langs Netekanaal Anderstad

Middagpauze: 's middags rijden we naar taverne de Seats, Berlaarbaan 361, Sint-Katelijne-Waver. Daar kunnen we terecht voor een snack (geen picknick).

Deelname: graag vooraf melden aan Erik De Keersmaecker 03/887.13.72 of erik.dk@skynet.be

Meebrengen: Verrekijker, eventueel telescoop, vogelgids, wandelschoenen.

Einde: omstreeks 16u

Zaterdag 15 november: Dag van de Natuur in Bos N

Dit jaar wijken we af van ons klassiek programma, waarbij er steevast een knotwilgenactie op het programma stond. Dit jaar gaan we gebruik maken van de naambekendheid en de propagandamachine van de Dag van de Natuur om het natuurbeheer in Bos N op te starten en Natuurpunt in de buurt voor te stellen. Enkele weken vooraf willen we de buurtbewoners huis aan huis informeren over de werking van Natuurpunt en de doelstellingen van het natuurbeheer in het Bos N via een Kom uit je schelpfolder.

Hopelijk kunnen we dan rekenen op een groot aantal helpende handen voor het natuurbeheer en heel wat interesse voor onze infostand.

Afspraak voor het natuurbeheer: van 9u30 tot 12u aan de parking langs de Van Lerijslaan, recht tegenover de Gevaertlaan. Breng best laarzen en werkhandschoenen mee.

Omstreeks 10u45 houden we een korte break.

Kennis maken met Natuurpunt: tussen 13u en 15u aan ons infostandje.

Zaterdag 22 november: Behaag...Natuurlijk!

Met het samenstellen en de bedeling van de plantpakketten en knotwilgpoten sluiten we de haagplantcampagne Behaag... Natuurlijk 2008 af.

Heb je enkele uurtjes vrij om een handje toe te steken bij het samenstellen van de plantpakketten?

Dan ben je meer dan welkom op één van volgende locaties:

Aartselaar	gemeentemagazijn, L.Gilliotlaan 6	9u - 12u	info	03/289.73.66
Boom:	gemeentemagazijn, Dijleweg:	10u - 12u	info	03/880.18.55
Hemiksem	gemeentemagazijn, Gilliotlaan	10u - 12u	info	03/887.86.99

Niel	gemeentemagazijn, Volkenbondstraat	9u - 12u	info	03/888.30.74
Rumst	gemeentemagazijn, Korte Veerstraat	10u - 12u	info	03/880.00.57
Schelle	garages politie Leopoldstraat	13u - 17u	info	03/887.13.72

Let op: in Schelle worden de pakketten samengesteld op vrijdag 21 november tussen 13u en 15u, bedeling plantgoed tussen 15u en 17u

Zondag 7 december: Daguitstap naar de Kuifeend (Antwerps havengebied) en het Markiezaat (Bergen op Zoom)

Voor een beschrijving van het dagprogramma, zie Activiteiten Natuurpunt Aartselaar.

Afspraak (met eigen wagens): 8u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom

Carpoolen: kostendelend samenrijden op basis 5 eurocent/km voor de passagiers

Meebrengen: Verrekijker, picknick, eventueel telescoop, vogelgids, wandelschoenen.

Terug in Boom: omstreeks 18u30u

Info en verplicht inschrijven uiterlijk 4 december: Ria Thys 03/289.73.66 – ria.thys@telenet.be

Zaterdag 13 december: Knotwilgen knotten langs buurtweg 24 in Schelle

Voor de eerste knotwilgenactie van de winter 2008/2009 trekken we naar een weiland langs buurtweg 24 (Mechelse steenweg) in Schelle. Buurtweg 24 is een zijstraatje van de Steenwinkelstraat, ongeveer 150m voor de Kelderijlei. Een reeks van 18 knotbomen wacht daar op een knotbeurt. Die klus hopen we op 2 voormiddagen te klaren. Een eerste reeks van 9 bomen vandaag en een tweede knotactie volgt dan op zaterdag 17 januari 2009.

Afspraak: vanaf 9u

Meebrengen: werkkledij, stevige handschoenen, handbijl

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Einde: omstreeks 12u

Zondag 14 december: Bezoek aan de Belgica tentoonstelling in Boom

De ontdekking van het wrak van de Belgica voor de Noorse kust van Harstad en het International Pooljaar hebben de belangstelling rond de legendarische zuidpoolexpeditie van Adrien de Gerlache (1897-1899) aangescherpt. Op de Belgicawerf aan de Rupel te Boom, worden voorbereidingen getroffen om i.s.m. het Belgica Genootschap vzw, de legendarische ijsvaarder Belgica in al zijn pracht na te bouwen. De kiel en de eerste spanten zijn reeds klaar. Aan de hand van een grote fototentoonstelling vertelt de gids het verhaal van de eerste overwintering op Antarctica in 1897 door Adrien de Gerlache en zijn bemanning. Het project zal 4 tot 5 jaar in beslag nemen en een 500-tal jonge werklozen tewerkstellen. Als de Belgica straks rond de wereld zal zeilen, zal ze in alle havens de aandacht vestigen op het mondiale klimaatprobleem en getuigen wat België eraan doet. Dat dergelijk uniek project in onze Rupelstreek plaatsvindt, biedt ons een unieke kans om het van nabij op het volgen.

Afspraak: 14u aan het Baksteentje, Noeveren 56 Boom

Deelname: 5 euro/deelnemer

Duur rondleiding: ongeveer 90 minuten

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Kiel Belgica foto: Erik De Keersmaecker

Vrijdag 19 december: Open vergadering Natuurpunt kern Boom-Rumst

Woon je in Boom, Reet, Rumst of Terhagen? Wil je meedenken over de natuur in het kleine Bos N of in de immense kleiputten van Terhagen, om de Oude Nete-arm niet te vergeten? Een viertal keer per jaar komen we samen om hierover van gedachte te wisselen, plannen te maken en concrete dingen af te spreken.

Afspraak: 20u tot 22u30 vergaderinglokaal sporthal Terhagen

Info: Fried Happaerts 03/888.81.15 of email: friedh@telenet.be

Zondag 21 december: Natuurpuntcafé in de Lazaruskapel Rumst

Vandaag organiseren we een heus Natuurpuntcafé in het zaaltje van de Lazaruskapel. Op een korte winterdag is dit wellicht een goed moment om eens kennis te maken en te genieten van een wijntje uit de Wereldwinkel een Gageleer, een biertje uit het Natuurpunthuis of gewoon van een tas koffie of thee. Ook voor een hapje kan je even langskomen.

Wij vergasten je bovendien op 2 korte excursies naar de vogelkijkhut aan het AWW-spaarbekken Eekhoven. Tijdens de wintermaanden hebben we daar een goede kans op een waarneming van enkele brilduikers of wie weet zelfs een wondermooi nonnetje.

Afspraak: tussen 13u en 17u in de Lazaruskapel, Lazarusstraat Rumst

Excursies: om 13u30 en om 15u

Meebrengen: Verrekijker, eventueel telescoop

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Zaterdag 17 januari: Knotwilgen knotten langs buurtweg 24 in Schelle

Vandaag werken we de rij knobomen verder af. Met wat geluk klaren we de klus tegen de middag.

Afspraak: vanaf 9u

Meebrengen: werkkledij, stevige handschoenen, handbijl

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Einde: omstreeks 12u

Zondag 25 januari: Boottocht op Rupel en Schelde

Een goede traditie moet verder gezet worden. De voorbije jaren bracht de boot ons enkele keren richting het Verdrongen Land van Saeftinghe. Dit keer houden we het bij een boottocht op Rupel en Schelde. De Rupel is al jaren aan een echte metamorfose bezig, van een dode naar een levende rivier. De aantallen overwinterende watervogels op de rivier waren de voorbije winters nog nauwelijks te tellen, met duizenden pijlstaarten, bergeenden, krakeenden en wintertalingen.

Met de Jan Plezier 4 varen we vanaf de veersteiger in Schelle richting Rumst, voorbij de samenvloeiing van Nete en Dijle tot aan het Zennegat. Onderweg kunnen we genieten van grote groepen watervogels en hebben we een prachtig zicht op de vernieuwde Boomse kaai. Terug in Schelle varen we de Schelde op richting Temse tot voorbij de Durmemonding. Hier krijg je mooie natuurbeelden van de zoetwaterschorren met de typische rietlanden. Op de immense slikplaten de Ballooi bij Steendorp en de slikken voor Weert hebben we een goede kans om groepen steltlopers te bekijken.

Afspraak: 10u15 (stipt) veersteiger Schelle, einde Tolhuisstraat Schelle

Meebrengen: winddichte en warme kledij, verrekijker, telescoop, fototoestel, picknick, drank is te koop op de boot, alsook soep.

Inschrijven kan tot 15 januari door een storting van 12 euro (volw.) of 8 euro (-16 jarigen) op rekening 001-3598649-25 van Natuurpunt Rupelstreek 2845 Niel, met vermelding: Boottocht Rupel/Schelde, het aantal personen en je telefoonnummer. Wacht vooral niet te lang om in te schrijven, het aantal deelnemers is immers beperkt tot 60 personen

Terug in Schelle: omstreeks 15u30

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Vrijdag 6 februari: Ledenavond Natuurpunt Rupelstreek

Noteer alvast deze datum in je agenda. Het programma van de avond staat nog niet volledig op punt. Reken er wel op dat het een boeiende avond wordt. Een avond om niet te missen.

Afspraak: 19u15 Provinciaal Recreatiedomein de Schorre Schommelei 1 Boom

Einde: omstreeks 22u30

Activiteiten Aartselaar

Zaterdag 4 oktober: Trefdag van Natuurpunt in Leuven

Zin om deel te nemen aan de jaarlijkse Trefdag van Natuurpunt? Vergeet niet door te geven of je partner en/of kinderen deelnemen aan het parallelprogramma. De kinderen genieten dit jaar van een heel bijzonder programma...Een tip van de sluier?... Marc de Bel en de Boeboeks zullen van de partij zijn!

Plaats: Auditorium De Valk van KU Leuven

Startschot: 10 u – Einde omstreeks 17 u

Programma:

- Eindspurt van biodiversiteitscampagne naar 2010
- Extra lange middagpauze met lunch en infomarkt
- Voor- en namiddagsessie met 6 workshops
- Last but not least: afsluiter Natuurpunt muziekbond 'de Loosers'!

Kijk alvast op <http://www.myspace.com/deloosers> en ontdek hun Klimaatsingel 'KOS-

MOS': "We leven er maar op los, geen tweede Aarde in de kosmos, 't is zonde van de tijd".

De Loosers hebben nog enkele bekende hits 'The Melting Ice' en 'Refreezing'.

Wij gaan er alvast naar toe. Jij ook? Heel snel inschrijven bij Vera Baetens, vera.baetens@natuurpunt.be

Zondag 5 oktober: Vogeltrek in De Reukens te Aartselaar

Elk jaar weer trekken er vele vogelsoorten uit onze contreien en uit het noorden naar warmere oorden om daar de winter door te brengen.

Al van in de maand augustus komt de vogeltrek op gang en dit tot in oktober en zelfs november, afhankelijk van de weersomstandigheden.

Waarom doen die vogels dat toch elk jaar? Hoe gaat die vogeltrek in z'n werk en waar richten vogels zich op om telkens weer de weg te vinden naar hun overwinteringsplaatsen?

Op al deze en nog meer vragen gaan we trachten te antwoorden op deze ochtendactiviteit. Niet alleen gaan we het fenomeen vogeltrek proberen te verduidelijken, maar ook gaan we observeren en eens ter plaatse kijken welke vogels er nu zoal begin oktober onderweg zijn.

We vinden het interessant om dit te doen in De Reukens, een groot en open natuur-en landbouwgebied waar de komende jaren heel wat natuur tot ontplooiing zal kunnen komen. We hebben er een goed en ver uitzicht over de velden en dus kunnen we de trekvogels al vroeg onderscheppen.

Als "gids" van de dag hebben we Bart De Keersmaecker uitgenodigd die op het vlak van vogeltrek heel wat af weet en ons veel kan vertellen over wat er zoal boven onze hoofden kwettert en vliegt.

Praktisch: We komen om 8u samen aan 'Het Reukenspad' aan de Langlaarsteenweg tegenover het wegeltje naar de Leeuwerikenlaan.

Laarzen of wandelschoenen, een verrekijker en warme kledij (we staan lang stil op dezelfde plaats !!) zijn aanbevolen. De activiteit zal ongeveer 1,5 uur duren.

Info: Ivan Bogaerts, 03/887 16 46 - ivan.bogaerts@skynet.be

Zaterdag 11 oktober: Vogels kijken in Anderstad en het retentiebekken Itterbeek

Voor een beschrijving van het dagprogramma, zie Activiteiten Natuurpunt Rupelstreek.

Afspraak (met eigen wagens): 9u30 parking Cultureel Centrum, della Faillelaan Aartselaar

Carpoolen: kostendelend samenrijden op basis 5 eurocent/km voor de passagiers

Aansluiting mogelijk: 10u parking langs Netekanaal Anderstad

Middagpauze: 's middags rijden we naar taverne de Seats, Berlaarbaan 361, Sint-Katelijne-Waver. Daar kunnen we terecht voor een snack (geen picknick).

Deelname: graag vooraf melden aan Erik De Keersmaecker 03/887.13.72 of erik.dk@skynet.be

Meebrengen: Verrekijker, eventueel telescoop, vogelgids, wandelschoenen.

Einde: omstreeks 16u

Info: Erik De Keersmaecker 03/887.13.72

Zondag 12 oktober: Week van het Bos: Bos en klimaat

Hoe kunnen bossen het klimaat positief beïnvloeden? Als je hierover meer wil weten en als je ook nog eens wil komen kennismaken met het bosgebied Cleydaelhof, dan ben je van harte welkom. Elke aanwezige ontvangt een prachtige natuurboekenwijzer.

Praktisch: Afspraak aan het Cleydaelhof Aartselaar (Zinkvalstraat tegenover kasteel Cleydael) om 10 u. Einde omstreeks 12 u.

Info: Johan Herreman, Buerstedelei 36 2630 Aartselaar Tel. 03/887 27 98 – herreman.johan@skynet.be

Donderdag 16 oktober: Hoe beheer ik houtkanten en heggen?

In 2008 is de Behaag natuurlijkactie reeds aan zijn 15de editie toe. Reden te meer om er dit jaar iets extra's aan te koppelen.

We bieden u de kans om een lesavond te volgen, die u meer kennis zal geven over het aanplanten en onderhoud van hagen, houtkanten en heggen.

Aan deze cursus was ook een praktijkles verbonden. Die is echter al volgeboekt!

Voor deze theorieles kunnen we rekenen op de ondersteuning van VELT. Lesgever Frans Desmedt zal aan de hand van een powerpointpresentatie de verschillende houtachtigen die in de plantpakketten voorkomen, bespreken: het belang ervan voor het ons omringende landschap, hoe ze aanplanten en hoe ze verder onderhouden.

Praktisch: De les vangt aan om 20 u in het Parochiaal Centrum Wolffaertshof, B. Van Ertbornstraat 7 in Aartselaar. Einde is voorzien omstreeks 22 u.

Inschrijven voor deze cursus is noodzakelijk en kan door storting van 3 euro op rekening 979-9767548-41 van Natuurpunt Aartselaar. Vermeld op uw overschrijving: Cursus houtkanten + telefoonnummer of emailadres. 40 personen kunnen inschrijven! Snel wezen! Er zijn momenteel nog een 15 plaatsen beschikbaar.

Info en inschrijvingen: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Zaterdag 22 november: Samenstellen plantpakketten Behaagactie

Met het samenstellen en de bedeling van de plantpakketten en knotwilgpoten sluiten we de haagplantcampagne Behaag... Natuurlijk 2008 af.

Heb je enkele uurtjes vrij om een handje toe te steken bij het samenstellen van de plantpakketten? Dan ben je meer dan welkom van 9 tot 11u in het Gemeentemagazijn, L.Gilliotlaan 6 Aartselaar

Of wil je de plantpakketten helpen bedelen aan de klanten? Kom dan van 12 tot 14 u naar dezelfde afspraakplaats.

Info: Smets-Thys, 03/289.73.66

Zondag 23 november: Agroforestrydag bij bioboer Dirk 's Jongers op de Groenenhoek: Natuurpunt Aartselaar ondersteunt dit project!

Landbouw, natuur en bos staan vaak met getrokken messen tegenover mekaar. In Vlaanderen zijn ze vaak verwickeld in de strijd om grond. Maar dat hoeft helemaal niet! Bij bepaalde vernieuwde winwinsituaties varen de drie sectoren wel: landbouw, bosbouw en natuur. Elders in Rupel.blad vind je meer info over "agroforestry".

Zondag 23 november wordt bij bio-boer Dirk 's Jongers op de Groenenhoek in Aartselaar i.s.m. Wervel vzw een grote boomplantdag georganiseerd. Hiervoor wordt vooral beroep gedaan op jongeren, maar al onze leden en hun gezin zijn van harte welkom.

Naast het aanplanten van ca 150 bomen is er heel wat randanimatie, vooral in de namiddag tussen 14 en 17 u.

De Leuvense winkel Hempmade zal aanwezig zijn met een grote variëteit aan producten, gemaakt van hennepvezels.

Gedurende de hele dag kan je henneppannenkoeken eten.

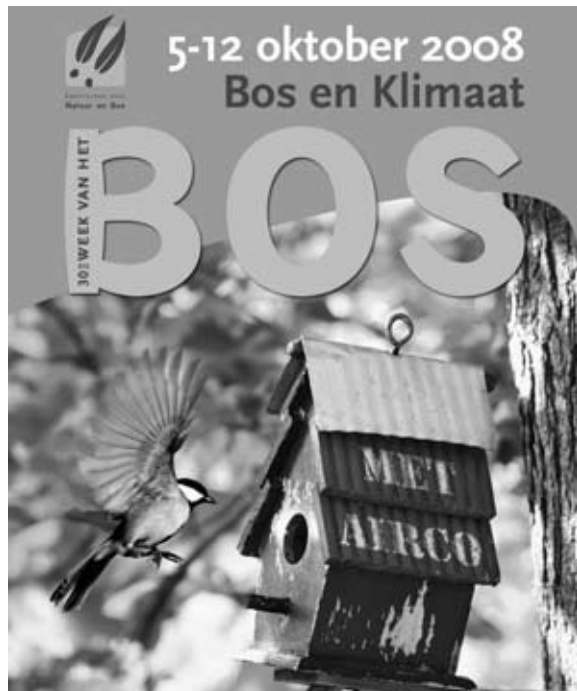
Bij de Wereldwinkel kan je een sapje of wijntje aankopen.

Natuurpunt Aartselaar en Velt helpen je bij het aanplanten van de bomen.

Bij de Gezinsbond kunnen de jongere kinderen een leuk natuurknutselwerkje maken.

Om 14.30 u is er een optreden van Schuddegat.

"Voel u vrij om uw achtersteven in beweging te brengen wanneer u het woord

'Schuddegat' hoort! Een mélangeke van de beste Belgische boeren-house, trance en dance gespeeld door een Antwerpse fanfare. De revival van de fanfare-house!" Kijk maar even op www.schuddegat.be

Om 16 u treden de Aartselaarse Wine Lauwers en haar vriendin Sabine op. Wine nam eervol deel aan Idool 2006. Zij brengt samen met Sabine covers met een mengeling van funk, soul en pop.

Plaats en uren: Groenenhoek 56 Aartselaar tussen 10 en 17 u

Info: Luk Smets, 03/289 73 66 – luk.smets@telenet.be

Meebrengen: spade en laarzen

Woensdag 26 november: We helpen onze tuinvogels de winter door

Alle info over deze kids/ouders/grootoudersnamiddag kan je vinden op de kinderbladzijde.

Wees er snel bij. Voor de spinnennamiddag van september hebben we heel wat kinderen spijtig genoeg moeten ontgoochelen!

Zondag 7 december: Daguitstap naar de Kuifeend (Antwerps havengebied) en het Markiezaat (Bergen op Zoom)

Vandaag bezoeken we in de voormiddag het natuurgebied De Kuifeend midden in de Antwerpse haven, maar desondanks een pareltje op ornithologisch vlak.

Het gebied kreeg de naam 'De Kuifeend' naar de soort die er in 1968 voor het eerst in België tot broeden kwam. Het

ligt niet meteen in de omgeving waar je een 'eendehemel op aarde' zou verwachten.

Door een gelukkig toeval werd het noordwestelijke deel van het nieuw aangelegde vormingsstation Antwerpen-Noord over een oppervlakte van circa 30 hectare onaangeroerd gelaten. Dit overblijfsel van de oude polder liep geleidelijk door neerslag onder water. Op korte tijd veranderde het gebied in een waar eldorado voor watervogels en steltlopers allerhande. Ook in andere delen van het vormingsstation ontstonden uitgestrekte waterpartijen, moerasgebieden en voor weidevogels interessante weilandcomplexen. In het begin van de jaren '70 was het gebied inmiddels uitgegroeid tot een grote waterplas, omzoomd door moerassige zones en rietkragen. Aan de randen van het gebied vormde zich een mozaïek van kleinere waterplassen doorsneden met spoor-dijken en oude wegen.

Vanuit twee comfortabele kijkhutten zullen we het vogelleven op de waterplas kunnen

bewonderen. Conservator Ludo Benoy is onze welbespraakte gids.

Rond half twaalf rijden we verder naar Bergen op Zoom, waar we in de namiddag in de omgeving van het Markiezaatmeer zullen vertoeven.

We picknicken in het Bezoekerscentrum van de Kraaijberg. Verse soep, koffie, thee of chocolademelk zal kunnen aangeschaft worden. Na de picknick wandelen we een kleine kilometer door een weidegebied met IJslandse paarden en langs een wilgen- en berkenbosje voorbij een prachtige rietkraag. Vanuit de vogelkijkhut de Hildernisse hebben we een mooi uitzicht van 180 graden op het Markiezaatmeer en de Grote Kwelplas. Hopelijk is koning winter al gearriveerd en kunnen we veel vrienden uit het noorden bewonderen.

Daarna maken we een rustige landschapswandeling van een 8 km door een stukje Brabantse Wal en het domein Matenburgh.

De Brabantse Wal is een mooi landschap. Als pareltjes aan een ketting liggen er de Leemberg, de Maareberg, de Koepel, de Kraaijberg, de Spinolaberg en de Kijkuit. Samen vormen ze een steilrand, een aardkundig monument. Aan de oostkant van deze rand liggen hoge zandgronden met bossen, heide, duinen, vennen en kleinschalige akkers. Aan de westkant, de laagte, liggen polders met oude dijken, krekken en uitgestrekte akkers.

Afspraak (met eigen wagens): 8u30 parking Cultureel Centrum, della Faillelaan Aartselaar

Carpoolen: kostendelend samenrijden op basis 5 eurocent/km voor de passagiers

Meebrengen: Verrekijker, picknick, eventueel telescoop, vogelgids, stevige wandelschoenen en warme kledij.

Terug in Aartselaar: omstreeks 18u30

Info en verplicht inschrijven uiterlijk 4 december: Ria Thys 03/289.73.66 – ria.thys@telenet.be

België – Belgique
P.B.
2620 Hemiksem 1
8/5071

Activiteiten Natuurpunt Rupelstreek Natuurpunt Aartselaar

Zaterdag 4 oktober: Trefdag van Natuurpunt in Leuven

10u Auditorium De Valk van KU Leuven

Zondag 5 oktober: Vogeltrek in De Reukens te Aartselaar

8u samen aan 'Het Reukenspad' aan de Langlaarsteenweg tegenover het wegeltje naar de Leeuwerikenlaan.

Vrijdag 10 oktober: bestuursvergadering Natuurpunt Rupelstreek

20u de Paardenstal Boomsestraat 221 Niel

Zaterdag 11 oktober: Vogels kijken in Anderstad en het retentiebekken Itterbeek.

9u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom
9u30 parking CC, della Faillelaan Aartselaar

Zondag 12 oktober: Week van het Bos: Bos en klimaat

10u Cleydaelhof Aartselaar

Zaterdag 15 november: Dag van de Natuur in Bos N te Boom

9u30 aan de parking Van Lerijslaan, over Gevaertlaan.

Zaterdag 22 november: Behaag...Natuurlijk!

voor praktische afspraken zie kalender.

Zondag 23 november: Agroforestrydag bij bioboer Dirk 's Jongers op de Groenenhoek

Groenenhoek 56 Aartselaar tussen 10 en 17u

Zondag 7 december: Daguitstap naar de Kuif-eend (Antwerps havengebied) en het Markiezaat (Bergen op Zoom)

8u30 parking kerk H.Hart Antwerpsestraat Boom
8u30 parking CC, della Faillelaan Aartselaar

Zaterdag 13 december: Knotwilgen knotten langs buurtweg 24 in Schelle

vanaf 9u, BW 24 zijstraatje van de Steenwinkelstraat, 150m voor de Kelderijlei

Zondag 14 december: Bezoek aan de Belgica tentoonstelling in Boom

14u aan het Baksteentje, Noeveren 56 Boom

Vrijdag 19 december: Open vergadering Natuurpunt kern Boom-Rumst

20u tot 22u30 vergaderinglokaal sporthal Terhagen

Zondag 21 december: Natuurpuntcafé

tussen 13u en 17u in de Lazaruskapel, Lazarusstraat Rumst

Lidmaatschap Natuurpunt

Om het hele jaar lid te zijn, stort u 20 euro op bankrekening 230-0044233-21 van Natuurpunt. Dan bent u lid tot eind 2009.

Leden van andere Natuurpuntafdelingen die het ledentijdschrift Rupel.blad wensen te ontvangen, storten 7 euro/jaar op rekening 001-3598649-25 van Natuurpunt Rupelstreek

Giften kunnen gedaan worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt met vermelding 3796 Rupelstreek of 3718 Aartselaar. Deze zijn vanaf 30 euro fiscaal aftrekbaar

---

Driemaandelijks regionaal informatieblad
Natuurpunt Rupelstreek en Natuurpunt Aartselaar
17° jaargang n° 4: oktober, november, december 2008

Afgiftekantoor : 2620 Hemiksem 1
Verantwoordelijke uitgever : Erik De Keersmaecker
Peter Benoitplein 18
2627 Schelle